

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIALIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-
VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20
korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Falk Miksa-u. 5.
Telefon 93-99. Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911.

Szociálpolitikai konzervativizmus.*)

Irta: Szerényi József.

Az 1913. év szociálpolitikájának legkimagaslóbb eseménye a berni nemzetközi munkásvédelmi konferencia. A Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesülete luganoi nagygyűlésének kezdeményezését — ha jó késsőre is — siker koronázta, a svájci szövetségi kormány készséggel vállalkozott a konferencia egybehívásának kezdeményezésére és a legtöbb európai államnál sikerült visszhangra találnia: a gyermekmunka nemzetközi szabályozásának első lépése megtéetett.

Kétségkívül jelentős eredmény, mert minden nemzetközi egyezmény csökkenését jelenti a nagy szociális surlódási felületnek; minden ilyen egyezmény közelebb hoz bennünket ahhoz az ideális célhoz, hogy az összes fontosabb munkásvédelmi és munkásjóléti ügyek nemzetközileg szabályoztassanak.

Ez az újabb nemzetközi konferencia tehát újabb jelentős sikere a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesületének.

Ha ezt általánosságban így megállapítjuk; ha örvendetesnek tartjuk a szociálpolitikai egyezmények nemzetközi alakulásának fokozatos elterjedését, nem hallgathatom el, hogy a berni konferenciának a gyermekmunka védelmére vonatkozó határozatait nem tartom kielégítőknak, sőt úgy találom, hogy ott bizonyos aggodó félenkség nyilatkozott meg, amely inkább a több államban már meghonosodott szabályok egységes kodifikálására szorított, semhogy jelentősebb lépést tett volna előre.

Igaz, hogy maga a konferencia olyan időre esett, amely az ipar szempontjából európszerte mindennek inkább mondható, mintsem kedvezőnek, sőt sok helyütt a lehető legkedvezőtlenebb viszonyokkal, néhol egyenesen válsággal kell annak megküzdenie. Ilyen időben természetesen kevesebb a fogékonyság a szociális politika követelményei iránt.

Azonban ha lehetett is ennek valamelyes befolyása a konferencia eredményeire, a jelek szerint ez a befolyás valami túlnagy nem lehetett, hanem inkább a konzervatívabb irány érvényesült a konferencián, az a konzervativizmus, amelynek nyomait erősen látjuk az újabb idő szociálpolitikájában, amely abban jut kifejezésre, hogy a szociálpolitikában nem kell tovább menni, mint ami éppen feltétlenül elkerülhetetlen.

*) A Törvényes Munkásvédelem Magyarországi Egyesületének 1913. évi közgyűlésén tartott elnöki megnyitó.

Ennek az iránynak is kétségkívül megvan a maga jogosultsága. Nem felel ugyan meg az én elvemnek és az én meggyőződéssemnek, amely azt tartja, hogy éppen a szociális politikában kell preventív alapokra helyezkedni, előre dolgozni, a hangos követelést megelőzően cselelni, mégis tiszteletreméltónak, jogosultnak és megvédhetőnek tartom ezt az irányt és álláspontot is. Csak nem tartom nemzetközi szabályozás eseteiben alkalmazhatónak, mert amily üdvös lehet ez adott helyzetben és viszonyok között az egyes nemzeti törvényhozások terén, annyira hibásnak tartom ezt nemzetközi vonatkozásaiban. Előbbi esetben nem zárja el az államok nemes versenyét, sőt egyenesen provokálja azt, utóbbi esetben azonban akadályul szolgálhat a fejlődésnek.

Ha egy-egy állam — mint a mostani berni konferencia határozatain is látszik — a maga törvényhozásának kereteit reáoktrojálhatja a részes összes államokra, úgy az nem egyenlő azzal, mintha a fejlődő kor szociális követelményeinek vetik magukat alá a nemzetközi egyezményben egyesülő államok. Előbbi esetben is előáll ugyan valami eredmény, mert elmaradott államok mindig vannak és ezeknek bevonása a nemzetközi szabályozásba elvégre mégis csak haladást jelent, de lényegesebb eredményt ez mégis csak az illető államra magárajelent, amely a maga szociális teherviselésének egy részét kiterjesztette ezzel a többi államra is, illetőleg fokozta ezzel a maga versenyképességét, vagy helyesebben szólva, csökkentette verseny-államainak előnyeit.

Ez utóbbit érzem én ki az idej berni konferencia határozataiból.

Nem szeretnék félreértetni, nem kicsinylem az eredményt, csak keveslem. Keveslem azért, mert félek, hogy hatása a gyermekmunka védelmének fejlődésére korlátozólag fog hatni. Hisz, hogy csak itthon maradjak, Magyarország példáját vegyem, lehet-e majd nálunk messzebbmenő védelemre csak gondolni is, amikor a nemzetközi egyezmény messze mögötte marad annak, amit már magunk terveztünk?

Ne méltóztassanak szerénységségnek venni, hogy a magam ipartörvény-javaslatával*) hasonlítom össze a nemzetközi konferencia határozatait, de ez az egyedüli magyar hivatalos összehasonlító alap, csak ezzel állíthatom szembe azokat a határozatokat.

Sajnálattal kell megállapítanom, hogy ez utóbbiak nem bírják el az összehasonlítást, mi sokkal messzebb akartunk menni a gyermekmunka védelmében, mint a berni konferencia ment.

Sorra veszem a konferencia határozatait és azok mellé állítom az említett ipartörvény-tervezet rendelkezéseit, csak így bírálható el az anyag.

Első helyen áll a *munkaidő* kérdése.

A konferencián megállapított egyezményi tervezet szerint: a munkaidő a

befejezett 16. évig, valamint nőkre általában 10 óra, de ez sem feltétlenül, mert a maximális munkaidő megállapítható heti 60 órában is, oly módon, hogy az hétköznapokon $10\frac{1}{2}$ órát tesz ki.

Ezzel szemben a mi ipartörvényünk tervezete szerint: a munkaidő a betöltött 14. évig 8 órás keretben 7 órai, a betöltött 16. évig 9 órás keretben 8 órai, de még ez a munkaidő is leszállítható egy órával a veszélyes üzemekben; és végül

nők szombaton délután 5 óra után nem foglalkoztathatók.

Azt hiszem, a különbség szembeötlő.

De menjünk csak tovább.

Következik a védelem *terjedelme*, t. i. az üzemek, amelyekre a korlátozás kiterjed.

*) Szerényi József: Az Ipartörvény módosítása IV. rész. Törvényjavaslat az ipar gyakorlásáról, valamint az ipari és kereskedelmi alkalmazottak védelméről: XI. kötet.

Az egyezményi tervezet szerint: a védelem csak tíz munkásnál többet foglalkoztató üzemekre érvényes; családtagokat foglalkoztató üzemekre pedig egyáltalán nem terjed ki; ellenben a mi ipartörvény-tervezetünk szerint: a védelem

kiterjed mindazokra, akik az ipartörvény rendelkezése alá tartozó munkaadó műhelyében, üzletében, vagy vállalatában ipari munka, illetve az üzlethez tartozó személyes szolgálatok teljesítése céljából szakmunkákra mint iparossegéd, tanonc, gyári munkás, vagy az üzlet, illetve az ipari munka céljaira szolgáló alárendelt természetű munkák végzésére mint segédmunkás (anyaghordó, pénzbeszedő, bolti- és üzleti szolgáló, csomagoló, raktári munkás stb.) alkalmazásban állanak;

kiterjed továbbá az ipari és kereskedelmi irodákban, illetve általában irodai munkára alkalmazott és az említett csoportba tartozó munkásokra, ezen irodákra nézve 10 órás keretben 8 órai effektív munkaidőt állapítva meg;

kiterjed ezenkívül a kizárólag árusítással és a közönség kiszolgálásával foglalkozó női alkalmazottakra, akiknek 12 órás keretben 10 órai effektív munkaidőt enged meg és végül

kiterjed az otthonmunkásokra, valamint az alkalmazott családtagokra is.

A magyar ipartörvény tervezete tehát a gyermekmunka védelmét az ipar egész területére akarta kiterjeszteni, ami természetesen is, ellenben a berni konferencia itt is megelégedett a tulajdonképpeni gyári üzemekben foglalkoztatott gyermekek védelmével. Nem akarok részletes kritikát gyakorolni a berni konferencia határozatai fölött, de még sem hallgathatom el aggályomat ebben a kérdésben, mert hisz ilyenképpen tulajdonképpen kiesik a védelemből az iparban alkalmazott gyermekeknek sok helyütt legnagyobb része, az összes kisiparos inasok, akiknek száma például nálunk Magyarországon meghaladja a százötvenezeret.

Ámde folytassuk csak az összehasonlítást, amelynek során a *munkaszünetek* következnek.

A konferencia egyezményi tervezete szerint 6 órai munkáig nem kell szünet, 6 órai munkánál vagy ezalatt, vagy közvetlenül utána félórás szünet adandó; ezzel szemben a mi ipartörvény-tervezetünk a betöltött 14. évig 4 órai, azonfelüli munkásoknál pedig 5 órai munka után rendelt félórás, ezenkívül pedig délben egy órai szünetet, kimondva ugyanakkor, hogy ha a munkaidő 24 óra alatt 9 óránál nem több, csak a déli szünet engedélyezendő, ha pedig a munkaidő 24 óra alatt 6 óránál nem több, szünetek egyáltalánban mellőzhetők.

A magyar törvény-tervezet tehát a szünetek tekintetében is sokkal liberálisabb, mint a berni konferencia határozata.

Hogyan állunk már most a *kivételekkel*? Mert ez nem kevésbé fontos ám, hisz kivételek címén, ha e részben túlságosan liberális eljárás követtetik, még az a kevés is kijátszható, ami egyáltalán nyújtatik!

A konferencia határozata szerint kivételek 16 éven alul levőkre csak az állam érdekében, vagy egyéb közérdekből kifolyólag, vagy pedig vis major alapján bekövetkezett üzemmegszakítás folytán engedélyezhetők; az egyezmény alá tartozó többi személyekre vonatkozólag ezenkívül még engedélyezhető kivételek:

a) gyors romlásnak kitett nyersanyagokat, vagy tárgyakat feldolgozó üzemekben a gyors romlásból származó károsodás elhárítására;

b) idényszerű iparágakban;

c) rendkívüli esetekben bármely iparágban;

de a túlórák a napi munkaidőt 12 óránál többre nem emelhetik, kivéve a hal-, főzelék- és gyümölcskonzervgyártást, ahol még ennek túllépése is megengedett; kimondja végül a határozat, hogy a túlórák száma éven-

kint 140-nél több nem lehet; de 180-ra emelkedhetik téglagyárakban, a ruházati iparban, a pipereárúk készítésében, dísztollak és művirágok készítésénél és a hal-, főzelék- és gyümölcskonzervgyártásban.

Tehát bőségesen van gondoskodva kivételekről. Kivételek elől természetesen a magyar ipartörvény-tervezet sem zárkozhatott el, hisz az élettél számolni kell, azt nem lehet törvényekhez idomítani, hanem ahhoz kell a törvényeket alkalmazni. Ezt tette törvényjavaslatunk is, amidőn az ipar érdekeivel számolva, kimondotta, hogy túlórák engedélyezhetők az idények befolyásának alávetett iparokban, az idény okozta rendkívüli munkatorlódások alkalmával, erőhatalom, vagy elemi csapások által okozott károk megszüntetése céljából, az üzlet, illetve üzem első berendezésénél, áthelyezésénél, átalakításánál, leltározásánál, zárlatoknál, vásári előkészületeknél, rendkívüli forgalom lebonyolításánál; de az így engedélyezett túlórák sem érhetik el a nemzetközi egyezményben tervezett magasságot, mert egy évben csak 60 napra és a betöltött 16-ik évig naponként csak 1 órára vannak korlátozva, minélfogva a betöltött 16. évig, évenként csak 60 túlóra a maximum;

a tervezet ezenkívül kimondja — és ez felette fontos, — hogy a túlórák okvetlenül külön fizetendők.

Eddig a nappali munkára vonatkozó rendelkezések.

Nem ilyen nagyok az eltérések az éjjeli munkát illetően, itt a két tervezet már közelebb esik egymáshoz, eltekintve a kivételektől, amelyeknél a nemzetközi egyezmény-tervezet ismét jóval liberálisabb, mint volt a magyar ipartörvény tervezete.

Előbbi szerint az éjjeli munka a betöltött 16. évig tilos, még pedig a 14-ik éven alul e tilalom feltétlen; az

éjjeli pihenő tartama legalább 11 óra, amelynek esti 10 és reggeli 5 óra közé kell esnie;

míg utóbbi szerint a feltétlen tilalom kiterjed a betöltött 16-ik évig, az éjjeli pihenő minimuma ugyancsak 11 óra, amelynek azonban esti 8 és reggeli 6 óra közé kell esnie.

Ez az egyedüli pont tehát, amelynél a nemzetközi egyezmény-tervezet nem áll lényegesen mögötte a mi ipartörvény-tervezetünknek!

Az összehasonlítás teljessége kedvéért még az éjjeli munka kivételeit is szembe kell állítanom, hogy egész terjedelmében kitűnjék a különbség, amely a kettő között fennál.

A nemzetközi egyezmény-tervezet szerint a 10 óra este és 5 óra reggeli időtartamtól eltérés engedhető kő- és barnaszénbányákban, ha két munkaszakasz között általában 15, de legalább is 13 órás időszak van;

eltolható továbbá a pékiparra nézve esti 9 és reggeli 4 óra közé, ha a nemzeti törvényhozás ebben az iparágban általában tiltja az éjjeli munkát, (tehát ebben az iparágban az éjjeli munka tilalma még egyáltalán kérdéses); 14-ik évüket betöltött alkalmazottakra vonatkozólag az egyezmény életbe lépése tíz évre kitolatik

az üvegiparban, a kályhák mellett foglalkoztatott munkásokra nézve, a vasat és acélt folytonos üzemben feldolgozó kohó- és hengerművekben a közvetlenül a kályhával összefüggő munkákkal foglalkoztatott munkásokra nézve; mindkét esetben az éjjeli munka a fiatalok kiképzésére szükséges munkákra szorítandó és csak addig alkalmazható, amíg életükre, vagy egészségükre különös veszélyt nem rejt magában.

Ugyanezt illetően a magyar ipartörvény-tervezet rendelkezései a következők:

A pihenő idő eltolható oly módon, hogy a munka esti tíz óráig folytattatik:

a) olyan üzletekben, műhelyekben és irodákban, amelyekben a munka nem gyárszerűleg végeztetik, vagy amelyekben az alkalmazottak száma tíz-

nél nem több, erőhatalom és elemi csapások által előidézett üzemmegszakítás elhárítása céljából, vagy nagyobb munkatorlódások esetén, de évenként legfeljebb 60 napon,

b) gyárakban, gyáripari üzemekben és olyan üzletekben, műhelyekben, vagy irodákban, amelyekben a 14. életévüket betöltött férfi és a 16. életévüket betöltött nőalkalmazottak munkaideje 8 óránál nem több.

Az éjjeli pihenő egy órával rövidíthető a 14 éven felüli férfi és 13 éven felüli női alkalmazottak részére, de egy évben csak 60 napon keresztül, olyan üzemekben, tekintet nélkül az abban végzett munka természetére és az alkalmazott egyének számára, amelyekben a munka mennyisége az idények befolyásának van alávetve az ezek okozta munkatorlódások esetén és ezenkívül rendkívüli körülmények által okozott szükség esetén minden üzemben; az éjjeli foglalkoztatás tilalma 14. évüket betöltött férfi és 16. évüket betöltött nőalkalmazottakra felfüggeszthető:

a) erőhatalom, vagy elemi csapás okozta üzemmegszakítások megszüntetése céljából szükséges munka teljesítésére, ha azoknak időszakosan visszatérő jellegük nincs és ha azok előreláthatók és így elkerülhetők, vagy másképp megszüntethetők nem voltak,

b) gyors romlás, vagy elváltozás veszélyének kitett nyers anyagok, vagy félgyártmányok megmunkálására, ha a romlás, vagy elváltozás veszélye előrelátható nem volt, vagy másképp el nem hárítható, de évenként csupán 60 napon keresztül;

14. évüket betöltött férfi és nőmunkások részére, akiknek egészségére, vagy testi fejlődésére az ily munka hátrányos befolyással nincs, este 8 órán túl 10 óráig, vagy a szükséghez képest azon is túl éjjeli munkát engedélyezhet az iparfelügyelő olyan üzemekben, amelyek nem gyárszerűleg folytattatnak, vagy amelyekben tíz munkásnál több nem alkalmaztatik, vagy végül amelyekben az alkalmazottak nem termelési, illetve feldolgozási, hanem a közönség kiszolgálásával járó, vagy azzal kapcsolatos munkát végeznek;

az éjjeli munka tilalma felfüggeszthető oly gyárüzemekben, amelyekben a munka megszakítás nélkül folyik, oly 14 évet betöltött férnimunkásokra nézve, akiknek egészségét, vagy testi fejlődését a munka nem veszélyezteti;

végül egy évben 60 napon át felfüggeszthető az éjjeli munka tilalma oly 14 évüket betöltött férfi- és nőmunkásokra vonatkozólag, akiknek egészségét, vagy testi fejlődését az ily munka nem veszélyezteti oly üzemekben, amelyekben gyors romlás vagy elváltozás veszélyének kitett nyers anyagok, vagy félgyártmányok dolgoztatnak fel.

Ime, néhány szemelvény a berni konferencia konzervatív felfogásáról, illetőleg a konferencián a konzervatív iránynak érvényesüléséről. A harmadik nemzetközi konferencia huszonhárom év után alig jutott valamivel tovább, mint az első, az 1890. évi berlini konferencia. Valami túlságos haladásnak ez nem mondható.

Azonban ha igazságosak akarunk lenni a berni konferencia iránt, el kell ismernünk, hogy az ott megnyilatkozott konzervatív irányzat nem éppen újabb keletű, a konferencia csak honorálta azt az irányzatot, amely néhány év óta — ellentétben a korábbi irányzattal — a munkásosztállyal szemben általában érvényesül és legutóbb különösen az új német nagy munkásbiztosítási törvényben és az osztrák új munkásbiztosítási törvényjavaslatban jutott kifejezésre: a munkásosztály visszaszorítása érdekeinek képviselőténél.

Ha nézzük a német törvény idevágó rendelkezéseit, ha az osztrák törvényjavaslat irányzatát vizsgáljuk és összehasonlítjuk ezeket a magyar munkásbiztosítási törvény (1907: XIX. t. c.) által teremtett helyzettel: akkor tűnik ki csak igazán, hogy mily messze mögötte maradnak ezek az újabb

keletű törvényhozási alkotások a mi sokat ócsárolt magyar törvényünk mögött.

Furcsán hangzik talán a mi általános szociális viszonyaink közepette, de való tény, amely elől nem lehet szemet hunyni, amit különösen a bennünket oly szívesen alábecsülő külfölddel szemben nem hangsúlyozhatunk eléggé, de amit nem ajánlhatunk eléggé a hazai munkásosztály figyelmébe sem, t. i. hogy Magyarország sokkal liberálisabb felfogást tanúsít a munkásosztálynak érdekei képviselőjére való befolyása tekintetében, mint a magyar iparral egyébként össze sem hasonlítható hatalmasabb iparral bíró államok.

Nem akarok itt a betegsegélyezésben való paritásos teherviseléssel, mint egyedül helyes megoldással foglalkozni, amelyet Magyarország már 1907-ben megoldott, Németország akart, de nem bírta megvalósítani (a törvényjavaslat ez alapon állott, de az alkotmányos tárgyalás során ez a rendelkezés elejtetett), Ausztria pedig még csak meg sem kísérelt. Csupán arra kívánok reámutatni, hogy míg nálunk a munkásoknak — dacára, hogy a balesetbiztosítás költségeihez nem járulnak hozzá — úgy a betegsegélyezés, mint a balesetbiztosítás összes vonatkozásaiban és összes fórumain paritásos képviselőjük van, hogy az egész pénztári működés a legtisztább autonómikus alapon van biztosítva, addig Németországban a balesetbiztosításba még mindig nem nyertek a munkások befolyást, az autonómia a betegsegélyezésben nem érvényesül megfelelően, a hatóságoknak különösen a tisztviselők és alkalmazottak választásánál olyan szerep jutott, amely az autonómiával nem igen egyeztethető össze; az új osztrák törvényjavaslat pedig a biztosítás betegsegélyezési részében egy új szervet, az ú. n. »Bezirksstelle«-t kreálja, amely tulajdonképpen nem egyéb, mint egy kerület betegsegélyezési pénztárainak összefoglalása, amely azonban a pénztárak önállóságát csaknem teljesen megszünteti. Ebben az új szervben — amelynek elnökét a politikai hatóság nevezi ki — a törvényjavaslat szerint a munkaadók és munkások $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{3}$ részben lettek volna képviselve, mitigáló elem gyanánt pedig $\frac{1}{3}$ részét a tagoknak a politikai hatóság nevezte volna ki, de még ezen is változtatott az osztrák képviselőház szociális bizottsága, még pedig a munkásság rovására, amennyiben az említett rendelkezést odamódosította, hogy ez a szervezet áll $\frac{1}{5}$ részben munkaadókból, $\frac{2}{5}$ részben biztosításra kötelezett alkalmazottakból, $\frac{1}{5}$ részben önálló biztosítottakból (kisiparosok), $\frac{1}{5}$ részben pedig a politikai hatóság által kinevezettek közül, vagyis $\frac{3}{5}$ részszel áll szemben a munkások $\frac{2}{5}$ rész képviselője.

Ugyanezen törvényjavaslat szerint a balesetbiztosításban a munkások egyharmad képviselőt nyernek, de az elnök már nem lehet munkás, holott a magyar törvény szerint felváltva választandó a munkaadók és az alkalmazottak sorából.

Amde nem folytatom tovább; azt hiszem, ezek a futólagos szemelvények is elég bizonyosságot szolgáltatnak azon állításom mellett, hogy az újabb szociálpolitika iránya erősen konzervatív és a munkásosztály érdekeinek a munkások bevonásával való szolgálata tekintetében Magyarország elől jár.

Abban a reményben, hogy jövő szociálpolitikánkat ugyanez a liberálisabb szellem fogja áthatni és hogy a magyar törvényhozás az ipari érdekek kellő figyelembe vétele mellett jövőben is ezt az irányt fogja követni, üdvözlöm t. tagtársainkat és a Törvényes Munkásvédelem Magyarországi Egyesületének idej közgyűlését megnyitom.

A jobbágyok költözködési szabadsága.

Irta: Dr. Farkas Geiza.

Ha valaki a 48-as törvények meghozatalakor azt jövendölte volna, hogy ezen törvényeknek a földnép gazdasági helyzetére nézve lényeges intézkedései is mihamarább életbe fognak lépni, de azért még két emberöltő múlva is vitás lesz a föld megmunkálójának egy már 48 előtt is elismert joga: a jog munkahelyük szabad megálasztására — az ilyen sötéten látó prófétát valószínűleg kinevették, vagy a világból kiüldözték volna. Mint minden prófétát, aki azt jövendöli, amit valószínűnek tart, nem pedig azt, aminek bekövetkezését mások kívánják, vagy legalább úgy tesznek, mintha kívánnák.

A 48-iki telkes jobbágy utóda, ha akkor felszabadított földje még birtokában van, arról ma elég könnyen elköltözhetik; ebben nemcsak, hogy törvényes tilalmak nem gátolják, de különféle uzsorák, közigazgatási nyomorúságok és túlzott adósarcolások még sok esetben szorítják is arra. Legfeljebb akkor találkozunk nehézségekkel, ha birtokának elidegenítése után nem a szomszéd birtokos tanujára akar menni béresnek, napszámosnak, sem a városba szolgának, hanem az ország határain kívül óhajt mint munkás, vagy telepes új megélhetést keresni.

Ellenben a jobbágyok és zsellérek már földtelen utódai, a gazdasági cselédek és napszámosok akkor is akadályok előtt látják magukat, ha az ország határain belül kívánnak a rendes lakóhelyükön kínálkozóknál még fényesebb keresetet megragadni. Ez a helyváltogatás sem lehetetlen, csak *kérdéssé* kívánják tenni azok, akiknek érdekében ütközik, ezt hangsúlyoznunk kell.

Akik a parasztot, a mezei munkást még ma is egy szerény sorsában megelégedett, szülőfalujából és ennek környékéről soha ki nem mozduló, tudatlanságában és elmaradottságában kissé nevetséges, de azért rokonszenves alakjának kívánják képzelni, azok a legalaposabban tévednek. Mióta az általános katonai kötelezettség, a rendezettebb gazdálkodás, az életet részletesebben szabályozó államigazgatás a föld népét az azelőttinél magasabb életszínvonal megismerésére és betartására készítette, a mezőgazdasági munkából élők között a helyzetükkel való megelégedés szinte ismeretlen fogalomná lett. Amelyiknek keresete elégtelen, ellátása rossz, munkaviszonyai egészségtelenek — tudvalevőleg nem éppen ritka esetek — az természetszerűleg minden alkalmat megragad, hogy munkahelyét egy másikkal cserélje fel, amely a réginél talán jobb, de valószínűleg nem rosszabb. De még aki aránylag eleget keres, jó ellátásban, emberséges bánásmódban részesül, azt is elfogja a helyváltogatás láza, az is megkísérti, hogy nem nyílnék-e számára a béres- és arató-sorsnál jobb megélhetés egy urasági házban, egy vasúti építkezésnél, a nagyvárosban, az újvilágban. És amelyik ezt megpróbálta, az csak az esetek kisebb részében lesz újra mezőgazdasági bérmunkás, az az ekeszarva mellé legfeljebb akkor tér vissza, de akkor sem mindig, ha elegendő pénzt keresett saját önálló gazdaság megalapításához. Mert a mezőgazdasági bérmunka csak igen kevés más keresetmóddal állja ki a versenyt az elérhető anyagi eredmény, életjólét és társadalmi állás tekintetében. Ezért, ha a mezőgazdasági munkások, szakmányosok, béresek vándorlásai gyakoribbak lesznek és más munkaalkalmak megismeréséhez vezetnek, okvetlen ezen emberek egy részének és pedig legerélyesebb részének a mezőgazdasági bérmunkától való végleges elfordulását eredményezik, úgy, hogy végre gazdasági napszámosnak, béresnek messze vidékeken nem marad csak egy igen selejtes emberanyag és az is elégtelen számban. Ezért nézik oly rossz szemmel a

nagyobb birtokok tulajdonosai a mezőgazdasági munkások minden helyváltató törekvését. Jól tudják, hogy ezen törekvések folytán ugyan a helybeli munkáslétszám pótlására némi idegen munkásanyagot kaphatnak, de az így bevándoroltak valószínűleg sem szám, sem testi erő, sem értelmesség, sem még igénytelenség dolgában nem fognak az elköltözött helybeliekért teljes kárpótlást nyújtani.

Az agráriusok között teljes egynézetűség uralkodik abban, hogy a mezőgazdasági munkáselemnek lehetőleg rendes lakóhelyén való foglalkoztatása a kívánatos. Ez a nézet alig is szenvedhet megcáfolást, mert még a munkások szempontjából is bizonyos, hogy a sok költözés, helykeresés idővesztésekkel, kárbavesztett munkával, költségekkel, sőt nélkülözésekkel és szenvedésekkel jár. A helyváltatások némely előnye, így a munkapiac megismerése, világlátás, értelmi fejlődés, más eszközökkel is elérhető. Nézeteltérés csupán azon eszközök kiválasztására nézve van, amelyeket a munkások helybentartására kieszelnek és ezen a ponton kell némely földbirtokosok túlmessze menő igényeivel szembeszállnia annak, akinek a munkások jóléte szívében fekszik.

A földbirtokosság szóvivői közül a legméltányosabb gondolkodásúak azzal szeretnék a munkásokat a birtokoknak biztosítani, hogy megszüntetik a távozásra készítő elégedetlenség okait, megvédik a munkásokat a legkirívóbb visszaélések, kizsarolások ellen, lehetőleg az év több napjára igyekeznek nekik keresetet nyújtani, végül aggkori ellátás rendszerezését ajánlják számukra. Mások már tovább mennek: vármegyénként, körzetenként meg akarnák állapíttatni a mezőgazdasági munkabérek legkisebb és legnagyobb mértékét; az üzembirtokosokat pedig rá kívánják kényszeríteni ezen bérszabás betartására, hogy a munkás ne is képzelhesse, mintha egyik helyét elhagyva, másutt talán többet kaphatna. Igaz, hogy az emberségesek a minimális bért is olyan összegben kívánják megszabni, amely felfogásuk szerint a munkás rendes megélhetéséhez szükséges, úgy, hogy az elköltözés már kívánatosnak sem mutatkoznék. De mindezen eszmék mögött ott áll az ultima ratio, amelynek alkalmazását kivált a munkatorlódások idején sürgetik: az elköltözni, másfelé munkába menni óhajtó munkások elfogdosása, visszaszállítása, a szerződésben vállalt munkakötelezettségük teljesítésére büntetésekkel való szorítása.

A magyar törvényhozás és földművelésügyi kormány egészben véve azon agráriusok irányzatát követik, akik bár nem tagadják meg az emberségesség minden követelményét, legfőbb célul mégis csak a gazdasági üzemeknek kellő számú, kellően olcsó, lehetőleg helybeli munkaerővel való ellátását tekintik. Ennek a gondolkodásmódnak bélyegét viselik magukon az 1898 : II. és az 1907 : XLV. t.-c.-ek is: a munkás maradjon ment az uralkodó osztály jogi felfogásával is ellenkező kizsarolásoktól, de azért ne lásson maga előtt más lehetőséget, mint hogy munkáját szigorú büntető rendelkezésekkel is megerősített szerződésekben hosszú időkre előre lekösse és az egyszer aláírt, vagy elfogadott szerződések teljesítése alól ki ne bujhassék, bármily hátrányossá alakuljanak azok az idővel és a termés minőségével reá nézve és bármily kedvező kereseti alkalmak kínálkozzanak számára másfelé.

Ezen elv egész ridegségét csak az tudja felfogni, aki ismeri a mezőgazdasági munkások megszokott helyzetét a munkaszerződések megkötése- és a szokásos előlegek vételekor. A szerződő mezei munkás rendszerint abban a helyzetben van, amelyben a termését lábán eladó gazda, kiadja kezéből önrendelkezését és attól kezdve boldogulását kizárólag a termés kedvező alakulásától, esetleg, ha igen rosszul megy, a munkáltató kivételes méltányosságától kell várnia. Reá nézve a szabad költözés elve aránylag elég hosszú időre jogérvényesen fel van függesztve.

Hogy ennek a felfüggesztésnek hatályát helyi és legfőbb állami ha-

tóságaink is mily messzemenő, rideg következetességgel juttatják érvényre, mennyire alája rendelik a személyes szabadság elvét, ezt igen szemléltetően tanúsította a Szemlének ez évi 18. számában (762. l.) a vas—zalai cselédháborúról megjelent közlemény: a földművelésügyi miniszter helyeselte Zalavármegye alispánjának azt az intézkedését, hogy a szolgálati helyük törvénytelen elhagyásával Vas megyébe munkát vállalni menő zalai gazdasági cselédeket a megye határánál feltartóztatta és eljárást indított ellenük.

A földművelésügyi miniszter tehát minden jogi alapelv ellenére *kiterjesztőleg magyaráz egyéni szabadságot korlátozó törvényes intézkedéseket*. Mert az 1898. II. t.-c. 37. és 53., valamint az 1907. XLV. t.-c. 17. §-ai csupán arra kötelezik a közigazgatási hatóságokat, hogy a munkaszerződés teljesítésének helyéről jogosulatlanul elmaradó, vagy eltávozó mezőgazdasági munkásokat, cselédeket a károsított gazda kérelmére visszavezetessék. Arra azonban kifejezetten nem hatalmazza fel őket, hogy az egyes vármegyék határain csendőrök állítsanak lesbe, hogy az ezen határon át jogosulatlanul bár, de egyelőre a gazdák, vagy az illetékes hatósági közegek által nem akadályozva, eltávozni készülő embereket visszahurcolják. Ily súlyosan az alaki jog ellen egy hatóság sem vét igen erős célszerűségi indítékok nélkül. Ezeket az indítékokat a jelen esetben a gazdák abbeli, sokszor visszatérő panasza szolgáltathatta, hogy a mezei munkások egy része az őszi és téli keresetnélküli hónapokban szívesen beáll gazdasági cselédnek, hogy fedél alatt lehessen és rendes keresetet élvezzen, bár ez kisebb az aratás heteiben elérhető szakmány-, vagy napszámkeresetnél. Mikor azonban eljön a nagy aratási kereset ideje, megszöknek béresszolgálatuk helyéről, mert csak a pillanatnyi nagyobb hasznot látják szemük előtt és nem gondolnak az újra eljövendő télre, vagy azt remélik, hogy akkor más munkaadónál megismételhetik a játékot. A munkaadó pedig nagyon nagy kárt szenved, mert a béresre is a nagy nyári munkaidőben van legnagyobb szüksége, esetleg béresállománya egy részét a munkátlan hónapokban csak azért fizeti, hogy helyük ne maradjon üresen, amikor a nyári munkatorlódás bekövetkezik. Valóban szomorú képe az a mi mezőgazdasági munkaviszonyainknak, amely ezen miniszteri rendelkezésből ránk mered: a munkaadók még az egész évben való foglalkoztatás reményével sem tudják szükséges munkásaikat annyira üzemükhöz láncolni, hogy azok egy múló jellegű rendkívüli kereset reménye által ne csábítsanak magukat a szerződészegés minden hátrányával és veszélyével való szembeszállásra. Világosan mutatja ez, mily kevés előnyt, jólétet, boldogulást képesek a mezőgazdák cselédeknek munkájukért nyújtani és mennyire fejletlen maradt ezen nyomorúságosan élő, rosszul iskolázott munkáscsoportban az erkölcsi megbízhatóság és a józan előszámítás.

Azonban, amint már érintettük, a mezőgazdasági munkaadónak legveszedelmesebb versenytársa a munkapiacon nem a másik gazda, aki átlagban és végeredményben szintén csak csekély béreket fizethet, hanem az ipar, a város, a vasút, a közszolgálat. Mindezekről a munkabíró ember nemcsak nagyobb és állandóbb javadalmazást kaphat, mint a mezőgazdámunkaadótól, hanem kedvezőbb munkaidőbeosztást is. Az ipari üzemekben, vasútépítéseknel stb., a munka nem tart »napkeltétől napnyugtáig«, miként a mezőgazdasági munkára nézve a törvény meghatározza — vagy még tovább is, miként ezt a sürgős munkák idején a kényszerítő szükség és a szokás magával hozza, hanem bizonyos meghatározott számú órán keresztül; a munkásnak tehát az év minden szakában elegendő időt enged a pihenésre, hozzátartozói körében való élésre. Különösen a vasúti alkalmazás lett oly csábítóvá, hogy a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége felírt a kereskedelemügyi miniszterhez »a vasúti munkások munkaidéjének a vidékenként szokásos mezőgazdasági munkaidő szerint való

megállapítása tárgyában, miután az államvasúti munkálatoknál megállapított, a munkásra nézve kedvezőbb munkaidő a mezei munkásra csábítólag hat s azt a mezőgazdasági munkálatoktól elvonja. Felkértük egyúttal a minisztert arra, hogy a vasúti munkások nagyobb fegyelmezetttségéről is gondoskodjék, amennyiben a laza ellenőrzés következtében tapasztalható munkátlanság látása a mezőgazdasági munkásra demoralizálólag hat.« (Köztelek 1913—90. sz. — 3051. l.). Ehhez a kérvényhez nem kell magyarázat, nem is képzelhető teljesebb elítélése a mai magyar mezőgazdaság munkarendszerének. Hogy egy oly munkaidőbeosztás és oly fegyelem, amelynél egy nagy pontosságra és erőkihasználásra utalt üzem, mint a vasútépítés, a mezőgazdaságra nézve annyira előnyös, hogy hozzá alkalmazkodni nem képes és a különbség oly nagy, hogy miatta munkásállományának elpártolásától fél — ez igen súlyos szervezeti bajokat fed fel nem a vasútnál, amely csupán az iparban, építkezésben szokásos módon használja és használhatja ki az emberi erőt, hanem a mezőgazdaságban. A kereskedelemügyi miniszter elutasította a G. E. O. Sz. kérvényét és leirata indokolásában még azt is mondta, hogy »az államvasúti munkások szorgalmas, kitűnő munkát végeznek.« Sapiienti sat.

A kollektívszerződés és a törvényhozás.¹⁾

Irta: Ágoston Péter.

I. Hogyha a törvényhozás valamely jogviszony szabályozására határozza el magát, akkor mérlegelnie kell ennek az intézménynek előnyeit és hátrányait. Ezt kell tennie a kollektívszerződésnél is. Csakhogy a kollektívszerződés, mint evidenter osztályközi intézmény, a szerint fog valamit előnyként, vagy hátrányként mutatni, amint a munkások, vagy munkáltatók szempontjából nézzük. Ezért aztán nagyon bajos megállapítani, hogy a köz szempontjából mi az előnyös. Pedig ennek meg kell teljes pártatlansággal történnie, mert ellenkező esetben a szabályozás nem hozza meg a küzdelem végét, hanem csak újabb harcokat.

A munkásság úgy nálunk, mint Németországban a felé a felfogás felé hajlik, hogy a kollektívszerződés szabályozása előnyös lesz és ezért ismételtelen ebben az irányban adott kifejezést óhajának. Viszont a munkáltatók magát a kollektívszerződés intézményét is támadják és ezért ennek törvényben való szabályozását nem helyeslik. Felhozzák ellene: 1. hogy csak a munkáltatót köti, de a munkást nem, mert a szerződési kötelezettséget nem lehet ellene kikényszeríteni; 2. a munkásszervezetek nagy sztrájkpénztárai növelik a sztrájk veszedelmét; 3. miután a vállalkozót korlátozza, tehát sok iparág fennállását veszélyezteti; 4. sok iparágban már ma sem lehet kollektívszerződést kötni és minél közelebb jut több iparág a műiparhoz, annál kevésbé lesz ez lehetséges; 5. a szociáldemokrata párt felhasználja a munkásszervezeteket és a kollektívszerződéseket pártcélokra; 6. az akkordmunka elleni állásfoglalás és a bérminimum megállapítása folytán a munka eredménye kevesebb lesz; 7. a versenytársak, akik nem kollektívszerződés alapján dolgoznak, előnyben vannak, evvel a piszkos versenynek juttat előnyt; 8. veszélyes a rosszul felszerelt vállalatokra; 9. akkor is kötik a vállalkozót, ha a konjunkturák rosszabbodnak; 10. hátrányos ott, ahol sok a gép és ezért nem is tudott ott tért foglalni, mint pl. vas-, textil-, vegyi stb. iparban; 11. avval, hogy igen gyakran bizonyos átlagos teljesítményt is állapítanak meg, a gyengébb munkásokat megfosztják keresetüktől, a legjobbakat elkedvetlenítik; 12. a munkások

¹⁾ L. e folyóirat 18., 20. s 21. számait.

mindig a bérré helyezik a súlyt, pedig sok iparágban ezt nem lehet előre megállapítani, annyira változik a munka; 13. akadályozza a technikai fejlődésnek; 14. a munkások közti szabad versenyt megakadályozza; 15. megfosztja a munkáltatót az üzemben való rendelkezés jogától; 16. a munkást megfosztja a szolgálati szerződés feltételeibe való beleszólástól.¹⁾

Amint látjuk, számos kifogást emelnek a kollektív szerződés ellen munkáltató részről, míg a munkások részéről egyáltalában nem találunk komoly hangot a kollektív szerződés ellen. Ennek a körülménynek az az oka, hogy a munkáltatók még ma is azon az állásponton vannak, hogy a munkabérek is a kereslet és kínálat a legjobb szabályozója. Ezért a munkáltatók azt vallják, hogy a munkabért és a szolgálati viszony minden más feltételeit is a szabad versenynek kell szabályoznia.

Szabad versenyről beszélnek, holott nagyon jól tudják azt, hogy a termelés ma már trustök kezében van és hogy ezekkel szemben nemcsak az egyes munkás, hanem még az egyes gyáros is gyenge. Szabad versenyről csak ott lehetne szó, ahol a versenyző felek legalább hozzávetőleg egyenlők. Ma azonban, amikor a termelés a monopóliumok irányában halad, ma már komolyan senki sem követelheti, hogy a jogrend a munkás és munkáltató egymással szembeni viszonyát a szabad verseny esélyeinek tegye ki. Ha ezt az álláspontot elfogadjuk, akkor evvel kiszolgáltatottuk a munkást a munkáltató önkényének.

A fentiekén kívül felhangzó azt az ellenvetést, hogy a kollektív szerződés nyomán a szervezetek megakadályozzák azt, hogy a munkások könnyen keressenek munkát, nem tekinthetni az előzőtől eltérő ellenvetésnek. A munkáltató szempontjából komoly lehet az az érv, hogy a kollektív szerződés megfosztja a munkáltatót az üzemben való szabad rendelkezéstől. Azonban ez az érv is csak azokra hathat, akik nem akarják megérteni az idők haladását és belátni azt, hogy úgy mint a királyok ma már nem önkényurak, hanem alkotmányos uralkodók, úgy a gyárosok sem maradhatnak örökké önkényurak s előbb-utóbb be kell következnie az üzemi alkotmányosság korának. Minél előbb következik be, annál gyorsabban kiegyenlíthetők lesznek a munkás és munkáltatók közti ellentétek.

A kollektív szerződés hívei nemcsak a hátrányok fennforgását tagadják, hanem evvel szemben csak előnyöket ismernek el. Ezek: 1. a munkafeltételek állandósulnak a meghatározott időre, területre, iparágra stb; 2. a piszkos versenyt megakadályozza, sőt lehetetlenné teszi azzal, hogy útját állja annak, miszerint az otthonmunkások egymást túlllicitálják a munkabérek leszorításában; 3. az egyes szolgálati szerződések egyszerűbbé válnak; 4. a vitakérdések kevesebbednek; 5. a munkások befolyást nyernek a munkaviszony megállapításába; 6. a munkáltatónak van kalkulálási bázisa; 7. a munkáltató önkénykedésének lehetősége kevesebbedik, sőt megszűnik; 8. megóvja a termelést azoktól a károktól, amelyeket az összeütközések okoznak; 9. a munkások követeléseit általánosabban és nagyobb területen valósulnak meg, tehát a munkáltatók munkafeltételei egyenlőbbek; 10. evvel a munkáltatók versenye más térre terelődik, különösen a termelési eljárások javítására, ami a termelés nagy előnye; 11. a minimális munkafeltételek a munkások közt az értelmesebb munkások kiválasztását mozditják elő; 12. a vállalkozó forgalma biztosságára és állandóságára fog törekedni s nem egyszer-egyszer elérhető nagy nyereségre; 13. az állam szempontjából is előnyös, mert a munkás megélhetésének biztosságával emelkedik jóléte s ereje.

A kollektív szerződések folytán a munkások követeléseit általánosabban ugyan, de mégis lassabban érvényesülnek, mert a jobb munkafeltételeket

¹⁾ V. ö. Dr. Felix Kuh az Arbeitgeberzeitung 1904. október 16-iki számában írt cikkét; Schmelzer: Tarifgemeinschaften, ihre wirtschaftliche, sozialpolitische u. juristische Bedeutung. Leipzig 1906.

kivívott munkások a még rosszabb feltételek közt dolgozók sorsának javítását a maguk sorsával összekötik. A jobb s munkaképesebb munkás kereseti lehetőségei azonban nem romolnak meg.

Mindezek alapján tehát megállapítható, hogy a kollektívszerződés hasznára van munkásoknak és munkáltatóknak egyaránt. Nem lehet tehát kétséges az, hogy ezt az intézményt fenn kell tartani, de egészen más kérdés, hogy ez idő szerint törvényben szabályoztassék-e, vagy még várni kell, míg jobban megéri.

II. Helyes volna-e, a fent felsoroltak alapján, vagy azok dacára, a kollektívszerződés törvény általi szabályozása? Sokan avval indokolják ennek szükségességét, hogy ez azért kell, mert evvel együtt okvetlen kell, hogy a szakszervezetek is elismertessenek. Mintha akár a kollektívszerződéseknek, akár a szakszervezeteknek szüksége volna létükhöz a törvény általi elismerésre! Ezek élnek, működnek és élni és működni fognak, akkor is, ha a törvényhozás sosem gondol velük. A szakszervezet erő és hatalom, az erőnek pedig sem a nemzetközi jogban, sem az osztályközi jogban nem kell elismertetni ahhoz, hogy éljen. De a szakszervezeten kívül élnek az úgynevezett szabadszervezetek is, amelyek egyedül harci szervek és amelyeket semmiféle jóváhagyott alapszabályok sem tartanak össze.

A munkások szervezetei, a szakszervezetek és szabad szervezetek egyaránt hatalmat jelentenek a munkások kezében és bár minduntalan lefoglalják a sztrájkpénztárakat, csakhamar újakat adnak össze. Bár minduntalan felosztatják a szervezeteket, a munkáltatók mégis kénytelenek velük szerződni, ha békét akarnak. A munkások részéről ez üldözésekre nagyon alkalmas jogi állapot dacára nagyon ritkán hallatszik az óhajlás, hogy törvény ismerje el szervezeteiket, sőt éppen ellenkezőleg idegesség szállja meg a munkásságot, valahányszor azt hallja, hogy ilyen tervekkel foglalkoznak. Azt lehetne erre felhozni, hogy a szakszervezetek kérdésének törvényi szabályozása azért szükséges, mert ennek meg kell előznie a kollektívszerződés szabályozását. De ez nem áll, mert hiszen kell, hogy ezentúl is köthessenek nem szervezetek is kollektívszerződést, mert ha nem, akkor éppen az ellenkezőt éri el a törvényi szabályozás, t. i. a szabályozás révén nem rend és béke fog következni, hanem nagyobb zavar.

A munkáltatók azért akarják a kollektívszerződésnek és az ide tartozó egész komplexumnak szabályozását, mert a munkások feletti vezérletet elvesztvén, legalább az ő helyükbe lépett szakszervezeteket akarják egy kicsit korlátozni. Mert bizonyos, hogy ma már nem a munkáltató, hanem a szakszervezet a munkások vezetője. A munkáltató ma már rá van szorulva a szakszervezetre, mert ez gondoskodik arról, hogy a vele kötött szerződéseket hogyan tartsák meg a munkások. E tekintetben olyan a helyzet, hogy a munkások akkor is engedelmeskednek a szakszervezet sztrájkra hívó szavának, ha a munkáltató a szerződést a maga részéről betartotta. A munkáltató legfőbb korlátozója tehát a szakszervezet.

Ott, ahol szakszervezet nincs, ugyanezt a jogot, vagy vezérést a munkások vezetői gyakorolják. Ez az eset a munkáltatóknak nem tetszik, de meg rendesen nem gondolván rá, azt hiszik, hogy a munkások vezetők nélkül vannak és ezért olyan lépéseket mernek, amelyeket különben nem tennének.

A kollektívszerződésnek legfőbb garanciája a munkásság vezetőiben van. Ezek tartatják meg s ezek intésére szegik meg a munkások. S ezt az állapotot remélik megszüntetni a törvényi szabályozással, amelyben nem mulasztanak el a szakszervezet felelősségének kimondását. Ennek azonban nincsen célja, mert a kollektívszerződés meg nem tartására a legegyszerűbb s legcsekélyebb ok is szolgálhat ürügyül s viszont a legkomolyabb ok miatt sem állnak el a szerződéstől, ha az időt alkalmatlannak találják a

felek, munkáltatók és munkások egyaránt. Minél jobban halad a munkások szervezése, annál több eddig homályban maradt nagy intellektus kerül felszínre, amely a szakszervezetek vezetőségében elhelyezkedve a munkásokat a nekik előnyös útról leterelni nem engedi. Ott, ahol, mint a munkások, szervezeteiben a demokrácia olyan biztosan érvényesül, a vezetőkben nemcsak intelligenciának kell lenni, hanem magasabb erkölcsnek is.

A munkások és munkáltatók egymáshoz való viszonyát ma nagyobb mértékben szabályozza az erkölcs, mint a jog és akkor is, ha majd az eddig kialakult szabályokat egy törvény összefogja, nem lehet olyan szankciót kitalálni, amelynek segítségével ezt a jog tulajdonképpeni anyagába bele lehet kényszeríteni. Ma és még nagyon soká, ezek a szabályok csak a jóhiszeműségnek, az erkölcsön túl alig lépő területén fognak maradni.

A tapasztalat mindenütt azt mutatja, hogy dacára e látszólagos hátránynak a munkások szakszervezetei és vezetői mindenütt nemcsak akarják a kollektívszerződéseket megtartani, hanem volt erejük arra is, hogy ezeket megtartassák. Ennek következtében terjedt el a kollektívszerződés olyan hamar egész Európában és ezen túl is.

Azok a munkáltatók, akik mindenütt tapasztalt üdvös eredmények dacára ellenzik a kollektívszerződéseket, azért teszik ezt, mert látják, hogy a kollektívszerződés nyomán bizonyos ipari alkotmányosság keletkezik, amely a munkáltató hatalmát, illetve feltétlen parancsolási jogát megszünteti. E parancsolási jogot pedig úgy tekintik sokan munkáltatóink közül, mint az üzem biztos vezetésének előfeltételét.

Volt idő, amikor a munkások is ellene voltak a kollektívszerződések megkötésének, mert attól féltek, hogy a munkások harci készségét fogja csökkenteni. Mióta azonban éppen a kollektívszerződések révén annyira megerősödtek a munkások szervezetei, azóta elhallgattak ezzel az ellenvetéssel. Belátták, hogy milyen nagy előnyt jelent rájuk nézve, hogy a munkáltató nem használhatja ki a konjunkturákat és hogy az erős szakszervezeteknek módjában van a munkanélkülieket azonnal máshova küldeni, nem kell félnie attól, hogy bérlesztorításra fogják őket felhasználni. Előny a munkásokra nézve, mert kiköthetik, hogy munkahiány esetén a munkaidőt kell leszállítani és nem a munkások elbocsátásával kevesbíteni a termelést.

III. Ha a törvényhozás a kollektívszerződés szabályozásába belemegy, akkor egész rendszerébe sok új gondolatot kell felvennie.¹⁾ Ha azt akarja, hogy az általa elfogadott elveket az életbe is átültessék, akkor kell, hogy új s a jog individuális elveit nem alkalmazó szervek alkalmazzák azokat. Úgy ennek a gondolatnak elfogadása, mint az eddigiektől eltérő alapgondolatoknak elfogadása nem csekély nehézségeket fog okozni.

A kollektívszerződés szabályozása esetén: 1. el kell ismerni a bizalmi-férfi-rendszert, vagyis a munkásság összességének azt a jogát, hogy az egyes munkás szolgálati viszonyába beleavatkozassék az ettől nyert felhatalmazás nélkül, sőt ennek akarata ellenére is; 2. a szervezkedés korlátlan szabadságát, a munkásság nem forma szerint választott vezetőinek azt a jogát, hogy a munkások bizonyos azonos érdekű csoportját képviselhessek; 3. el kell vetni a munkásokra nézve az egyéni szolgálati szerződésre nézve a szerződési szabadságot; 4. ki kell mondani, hogy a szolgálati szerződésnek lehetnek olyan pontjai, amelyek az ezt kötők akarata ellenére kerültek a szolgálati szerződésbe; 5. statuálni kell a munkásoknak azt a jogát, amely szerint tömegekkel való egyenetlenségek kiegyenlítése után a munkásoknak joguk van visszamenni a régi szolgálati viszonyba (visszalépés joga).

Szladits Károly úr a Jogászegyletnek már említett vitája alkalmával

¹⁾ V. ö. Szerző: A munka rabsága: 191 s köv. l.

nagyon helyesen mutatott rá arra, hogy nem azt kell vizsgálni, hogy milyen új szabályok volnának szükségesek a kollektívszerződések szabályozásának törvénybeiktatásához, hanem azt, vajjon az eddig kialakult elvek mennyiben elegendők a kérdés megoldására. A törvényhozás szempontjából nézve ez az álláspont nagyon helyes. A törvényhozás ugyanis sem részletkérdések, sem nagy életelvek tekintetében nem tud a társadalom fejlődésének irányt adni. A törvény bizonyos alakulásokat megrögzít. Már most bizonyos, hogy a kollektívszerződés elvei ezt a fokot még el nem érték.

Ha ma szabályozzák a kollektívszerződést, akkor vagy azokat az elveket fogják törvénybe iktatni, amelyeket a munkáltatók követelnek, vagy azokat, amelyeket a munkások. Mindkét esetben további viszályok csíráját rejti magában ez a szabályozás. Eppen ezért ennek érdekében nem is lehet lándzsát törni. Ha mégis mindenáron törvényben akarják szabályozni, akkor sem szabad a törvény végrehajtását olyanokra bízni, akik más alap gondolatú jogszabályokat is alkalmaznak, mert akkor az egész törvényi szabályozás alap gondolata elvész a végrehajtásban.

IV. A szabályozás nehézségeit akkor látjuk legjobban, ha egyenként nézzük ezeket. Az individuális és szociális jog ellentétes voltából származó nehézségekről nem szólva, a kollektívszerződés lehető szabályozásának anyagából csak az elvi nehézségeket emeljük ki.

Tisztázatlan a kollektívszerződés fogalma; nincs megállapítva, hogy kik a felek és kik legyenek; szükséges-e, hogy több munkáltató is kösse a szerződést; nem tudjuk, hogy a szervezetek milyen terjedelemben jogképesek; nincs megállapítva, hogy ki a kollektívszerződésből kifolyólag fel- és alperes; milyen a szervezetek és tagok viszonya; milyen a szervezetek és nem tagok viszonya; kényszerítheti-e a szervezet a tagokat?

Tisztázandó a képviselő terjedelmének kérdése; ezt megnehezíti az a körülmény, hogy sem a munkások, sem a munkáltatók nincsenek mind szervezve. Szervezze-e a törvény a munkásokat? Milyen a munkáltatóknak a régebbi törvényekben kötelezőleg kimondott szervezeteinek helyzete? A kollektívszerződésben egyik félként érdekeltek egymás közt egyletnek tekintendők-e? Célszerű volna a munkások egyleteinek jogát külön szabályozni, mert, mint láttuk, egyik kategóriába sem fér el.

Kérdés, hogy a területi és személyi hatály tekintetében a törvény kötelező, vagy diszpozitív szabályokat foglaljon-e magában? Miképpen szabályoztassék az idő kérdése, vagyis az érvényesség tartama? Legyen-e felmondási jog és kinek?

A jogelmélet eddig nem tudott megállapodni arra nézve, hogy a jog mely körébe sorozza a kollektívszerződést, tehát a törvény sem fogja tudni. Nem tudjuk, hogy milyen szerződési kategóriába sorozzuk ezt a szerződést. A munkásság abbeli igényének tegyen-e eleget a törvény, hogy quasi törvény, vagy hagyja egészen a magánjog keretében minden vonatkozásával együtt. Megállapítandók-e a szerződés megtartásának biztosítékai? Milyen a kollektívszerződés és a vele ellenkező szolgálati szerződések viszonya? Melyek a kollektívszerződésnek azon pontjai, amelyek okvetlen átmennek a szolgálati szerződésbe?

Nem áll ugyan az előtérben, de azért mégis ebben a törvényben fog szabályoztatni az a kérdés, hogy mi legyen akkor, ha valamelyik fél a béke iránt vállalt kötelezettségét nem teljesíti. Még nagyon sokan hajlanak a felé a felfogás felé, amely a munkásokat a sztrájk miatt büntetni hajlandó.

A sztrájk büntetése és a szervezetek felelőssége a két legfőbb ok, amely miatt a munkásság a törvénytől fél. A szervezetek is tehetetlenekké válnak bizonyos körülmények közt tagjaikkal szemben. De meg a szakszervezet, illetve vezetőségének tetteit nem lehet a szervezet tagjainak tetteivel azonosítani és e miatt felelőssé tenni. Nem is beszélve arról, hogy

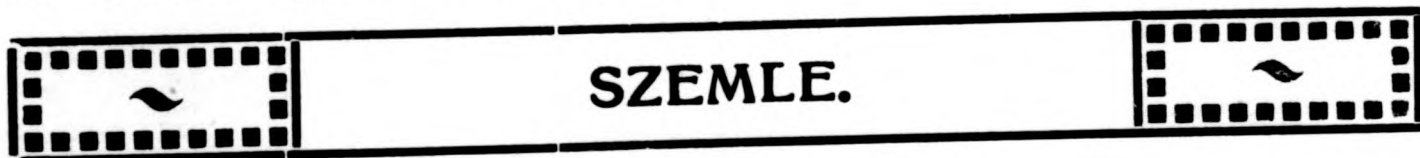
e felelőssé tételben nincs határ, mert hogyan állapíttassék meg az az arány, amely megállapítja az egész szervezet cselekvését, illetve felelősségét?

Még nem alakult ki egységes gyakorlat arra nézve sem, hogy miképpen állíttassanak össze a békéltető bizottságok, miképpen hajtasanak végre ezek határozatai. Meg legyen-e engedve a tagok kizárása, az egylet feloszlata, milyen a rendőrség hatásköre, az illetékesség és hatáskör stb.?

A hely szűke kényszerít, hogy egészen röviden mutassak csak rá ime a nehézségekre, amelyek mellett szólnak, hogy a törvényhozás még ne nyúljon e kérdéshez. Ez az álláspont annál jogosultabb, mivel ma még azt sem tudnók ellentmondás nélkül eldönteni, hogy milyen törvény keretében kellene a kollektívszerződést szabályozni. Ez a nehézség nem hárítható el egyszerűen azzal, hogy külön törvényben szabályozza a törvényhozás, mert minden joganyagának kell, hogy a jog rendszerében meglegyen a helye, ezzel pedig ez nem volna meg.

V. Az eddigi kísérletek és a német jogászgyűlésen elhangzott vélemények ellentétessége is arról győzhet meg, hogy a kérdés még nem érett meg a törvényhozás számára. Az a körülmény, hogy végül is amellet foglalt állást a 29-ik német jogászgyűlés, nem bizonyít egymagában a szabályozás szükségessége mellett. Amint a tények, amelyeknél fogva ez a szabályozás a mai napig elmaradt, azt látszanak igazolni, hogy a szabályozás ellenzőinek volt igazuk.

Ha a már érvényes törvények közül kellene választaniok azoknak, akik a törvény érdekében síkra szállanak, akkor bizonyosan egyikük se tudna olyan törvényt a másutt érvényesek közül kiválasztani, amelyet megfelelőnek tart. De bizonyos, nincs olyan tervezet sem, amely a törvényi szabályozás híveit egy táborban tudná egyesíteni. Sőt tovább is mehetünk, ezeknek alapgondolatai is annyira eltérnek egymástól és a törvény híveinek alapgondolat eszméjétől, hogy e tekintetben sem tudnának megegyezni. Ez, azt hiszem, eléggé igazolja annak az álláspontnak jogosultságát, hogy most ehhez a kérdéshez még ne nyúljon a törvényhozás. De igazolja az a körülmény is, hogy az ez irányú első magyar kísérletnek a törvényi szabályozás táborából olyan sok bírálója volt, hogy ha mindegyiknek eszméit belevették volna, akkor egyetlen szó, még az elnevezés sem maradt volna meg belőle.

MUNKÁSBIZTOSÍTÁS.

Az Országos Pénztár 1912. évi jelentése.

I.

Az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár most bocsátotta közre az 1912. évre vonatkozó, működésének ötödik évéről szóló jelentését. Ebből megtudjuk, hogy a taglétszám 1912-ben 77.296-tal, vagyis 6'9⁰/₀-kal emelkedett. A járulékjövedelmek az előző évhez viszonyítva 12'2⁰/₀-os emelkedést mutatnak. A taglétszám emelkedéssel a tagsági forgalom — taghullámozás — is nagyobbodott. Míg 1911-ben a pénztárakhoz 3,289.113 személyt jelentettek be és 3,188.229 jelentettek ki, addig 1912-ben a bejelentések száma 3,515.781, a kijelentések száma 3,476.460 volt.

A taglétszámemelkedés leginkább a máv. vállalati betegsegélyző (12'6⁰/₀) és a vidéki kerületi pénztáraknál (átlagban 8'2⁰/₀) jelentkezik, míg a budapesti kerületi munkásbiztosító pénztárnál az emelkedés mindössze 1'1⁰/₀ volt. A következő kerületi pénztáraknál a taglétszámemelkedés meghaladta a 25⁰/₀-ot: a galgóci pénztárnál 25.4⁰/₀-ot, a sepsiszentgyör-

gyinél 26·2⁰/₀-ot, az esztergominál 26·6⁰/₀-ot tett ki az emelkedés, a székesfehérvári pénztár taglétszáma 28·1⁰/₀, a segesvárié 29·7⁰/₀, a nagytapolcsányi 35·0⁰/₀, a homonnaié 37·3⁰/₀, az alsókubini pénztár taglétszáma pedig 63·6⁰/₀-os emelkedést mutat.

A taglétszámnak nemek szerinti megoszlásánál az 1912. évi eredmény alig idézett elő változást. Ellenben nagyarányú különbözetet találunk a Németbirodalom idevonatkozó adatainak egybehasonlításánál. Amíg a Németbirodalomban az 1911. évben az arány volt: 100 férfi után 38·8 nő, addig Magyarországon minden 100 férfi után 14·9 női tag volt biztosítva. A taglétszám emelkedéséből megállapíthatjuk, hogy a III. napibérosztályra 40·1⁰/₀ emelkedés esett, a VIII. osztályra már csak 6·2⁰/₀. Mindazonáltal az 1912. évi taglétszámnak napibérosztályok szerinti megoszlása kedvezőbb az 1911. évi aránynál, mert az ezen adatok alapján kiszámított évi munkabérek 1912-ben 89,115.450 korona többletet képviselnek, ami 10·5⁰/₀-os emelkedésnek felel meg, szemben a taglétszámnál mutatkozó 6·9⁰/₀-os szaporodással.

Még nagyobb a különbözet, ha a taglétszám emelkedést a járulékjövedelem emelkedésével hasonlítjuk egybe. Míg ugyanis a taglétszám 6·9⁰/₀-kal emelkedett, a járulékjövedelem emelkedése 12·2⁰/₀-ot tett ki. Ezzel szemben azonban a munkaadói járulékhátralék is emelkedett, még pedig 23·9⁰/₀-kal, mert az 1911. évi 8,092.576 K 83 fillért kitevő munkaadói köntlevőség az 1912-ik évi mérlegben már 10,027.502 K 94 fillérrel szerepel. E szerint az 1912. évben előírt és az eredményszámlákon (a jelentés tévedésből a mérlegszámlára hivatkozik) jövedelemként jelentkező 27,039.810 K 97 fillérnyi járulékból 37·1⁰/₀ nem folyt be.

Ez a jelenség kétséssé teszi az egyes helyiszervek zárataiban jelentkező kezelési feleslegek értékét, amit a következő számadatok igazolnak:

	1912. évi felesleg	Járulék hátralék	Emelkedés az előző évhez képest
Fiumei kerületi pénztár	61.372·—	108.390·—	475 ⁰ / ₀
Késmárki » »	11.107·—	6.120·—	212 ⁰ / ₀
Gölnicbányai » »	1.666·—	18.360·—	101 ⁰ / ₀
Nagyváradai » »	8.532·—	274.360·—	90 ⁰ / ₀
Nagybecskereki » »	29.919·—	122.960·—	85 ⁰ / ₀
Szolnoki » »	10.308·—	162.390·—	69 ⁰ / ₀
Kassai » »	28.010·—	112.500·—	77 ⁰ / ₀

Ha összefoglaljuk a helyi szervek idevonatkozó adatait, kitűnik, hogy 1,809.315 K 25 fillér felesleggel szemben 467.430 K 84 f. hiány, vagyis 1,341.884 K 41 fillér tiszta felesleg mutatkozik, ami 593.041 K 70 fillérrel kevesebb a járulékhátralékok szaporodását képező 1,934.926 K 11 fillérnél. Ha pedig a helyiszervek feleslegeinek ²/₃ részét vesszük alapul, a hiányok levonása után már csak 738.779 K 27 f. tiszta felesleg jelentkezik, amely összeg 1,196.146 K 84 fillérrel marad alul a járulékhátralék szaporodása címén fentebb említett összegnél.

Ha már most a helyiszervek feleslegeit a segélyszolgáltatások mérvéhez hasonlítjuk, a következő képet nyerjük:

A vidéki kerületi pénztárak 5·4⁰/₀ tiszta felesleget értek el, ezzel szemben táppénzekre 25·2⁰/₀-ot fordítottak, sőt 1908-ban, amikor a tiszta felesleg 13·0⁰/₀-ot tett ki, a táppénzkiadás 25·9⁰/₀ volt. A vállalati pénztárak 10·9⁰/₀-os felesleggel szemben táppénzre 42·8⁰/₀-ot fordítottak. A magánegyesületi pénztár 13·1⁰/₀-os feleslege mellett 23·0⁰/₀-ot tesz ki a táppénzköltség, míg a budapesti kerületi pénztár táppénzekre — kezelési felesleg nélkül — 48·7⁰/₀-ot költött. Egy-egy tagra kiszámítva a kerületi pénztáraknál (budapesti pénztár nélkül) a kifizetett táppénzekből 6 K 24 fillér jutott, a vállalati pénztáraknál 12 K 75 fillér, a magánegyesületi pénztárnál 8 K 48 fillér, míg a budapesti kerületi pénztárnál 18 K 83 fillér.

A segélyezési nemeket és pénztárakat összefoglalva, az 1912. évi eredmény fölötté áll az 1911. évi szükségleteknek még viszonylagosan is, mert a 12·2⁰/₀-os járulékemelkedéssel szemben a táppénzek 13·3⁰/₀-kal, a gyermekágyi segélyek 24·9⁰/₀-al, a kórházi költségek 14·2⁰/₀-kal, a fürdő- és szanatóriumi költségek 18·4⁰/₀-kal, a kezelési költségek 17·9⁰/₀-kal és a vegyes kiadások 36·9⁰/₀-kal növekedtek.

A segélyekre fordított összegeket az 1911. évihez viszonyítva, a következő számadatok tüntetik fel:

	1911. évben k o r o n á k b a n	1912. évben
Táppénz költség	10,438.021	11,826.301
Gyermekágyi segélyek	172.375	215.329
Kórházi költség	1,980.503	2,261.677
Fürdő- és szanatóriumköltség	905.468	1,072.206

A helyiszervek 1914. évi költségvetési tételeit az 1912. évi tényleges eredményhez hasonlítva kitűnik, hogy az 1914. évi költségvetés 251.630 K-val kedvezőtlenebb, mert amíg az 1912. évi tényleges eredmény 1,341.884 K, addig az 1914. évi költségvetésben tiszta feleslegként 1,090.254 K mutatkozik.

A betegségi forgalmat csak általános szempontból ismerteti az évi jelentés, mert részletes feldolgozásait külön kiadmányban fogja az Országos Pénztár ismertetni. A keresetképtelenséggel járó betegségi esetek száma az átlagos taglétszámhoz viszonyítva a vidéki kerületi pénztáraknál 1911-ben 30·9⁰/₀, 1912-ben 28·4⁰/₀-ot tett ki, tehát 2·5⁰/₀-os volt a csökkenés. — A budapesti kerületi pénztárnál 1911-ben 34·7⁰/₀, 1912-ben 40·0⁰/₀-ot képviselt ez az arány, ami 5·3⁰/₀-os emelkedésnek felel meg. A vállalati pénztárak százalékos aránya az 1911. évi 49·2⁰/₀-ról 47·8⁰/₀-ra csökkent, ami 1·4⁰/₀-os javulást jelent. Az összes helyi szerveknél 1912-ben 404.718 keresetképtelenséggel járó betegedési eset fordult elő. Ezek közül 282.498 volt, amely ismételt betegedést nem vont maga után, de volt 40.945, amely két izbeni betegedési esetet jelent, míg 4 betegedési eset 9 izbeni megbetegedéssel járt.

Az összes táppénzes és ápolási napok száma 7,588.143 volt, vagyis 1,351.116 nappal több, mint 1911-ben. Csupán a budapesti kerületi pénztárnál a táppénzes napok száma 2,204.477 volt. Ezzel szemben az összes többi 96 vidéki kerületi pénztárnál együttvéve 3,895.217.

A halálesetek száma az előző évihez képest 2.378-al, vagyis 38·3⁰/₀-kal emelkedett. A gyógykezelt keresetképes betegek száma 4·8⁰/₀-al, a gyógykezelt családtagok száma 10·7⁰/₀-al, a kórházban ápolt családtagoké pedig 7·4⁰/₀-al volt magasabb, mint az előző évben.

A baleseti ágazatban a taglétszám emelkedésénél aránytalanul jobban emelkedett a balesetek és a járadékosok száma és ehhez képest a baleseti költségeké. A taglétszám 3,024.492 bejelentés, 2,950.622 kijelentés mellett 929.828 volt, ami az előző évihez képest 79.151 taggal való szaporulatot jelent. A balesetek száma 43.229, vagyis 2.875-tel több, mint az előző évben, ami 7⁰/₀ os emelkedést képvisel. Ellenben a járadékosok száma — a kerületi pénztárak által ideiglenesen segélyezett beszámitása nélkül — 10.881 volt, úgy, hogy a többlet 4.792 volt, vagyis 79⁰/₀. Ezek között a sérültek száma 6.407, az özvegyek 1.446 és az árvák 2.591-et számláltak. A járadékok évi értéke 1912. december 31-iki számítással 2,273.946 koronát tett ki. Ebből a sérültekre fejenként és évenként 239 korona jutott, az özvegyekre 206 korona, az árvákra pedig 143 korona. A járadékok és egyéb segélyek együttesen 1912. évben 4,040.293 koronára rugtak, amelyek a megelőző évi 2,683.910 koronás költséget 1,356.382 koronával haladták túl.

Az 1912. évi kirovásban résztvevő nagyipari üzemek száma 17.438 volt. Ezek körében az 1912. évben — mint fentebb jeleztük — összesen 43.229 baleset fordult elő. Legtöbb volt a baleset a szállítási és raktározási üzemszabványban (7.790 eset). A baleseti esetekből 41.319 a nagyipari és 1.880 a kisipari üzemre esett.

Az Országos Pénztár igazgatási költségei 1912-ben az előirányzott 1,755.000 koronás összhittel szemben ténylegesen 1,894.206 koronát tettek ki, ami 139.206 koronás túllépést jelent. A tényleges igazgatási költségekből 600.000 koronát az állam fedezett, 729.606 korona a baleseti ágazat terhét képezte, míg 564.600 koronát a betegsegélyezési ágazat terhére számoltak el.

Az Országos Pénztár közgyűlése. Szokatlanul nagy érdeklődés mellett tartotta meg az Országos Pénztár folyó évi december hó 19—20-án 1912. évi közgyűlését. Az érdeklődést főleg az a küzdelem keltette, amely a munkaadók körében az igazgatóság megválasztása körül megindult. A munkaadók egy része ugyanis azon a nézeten volt, hogy a pénztár vezetése a munkaadók szempontjából csak úgy lehet helyes, ha egy speciálisan munkaadó szempontokat szem előtt tartó szervezet kezébe van letéve, amely legalább is olyan fegyelmezett organizációval bír, mint a szemben álló munkásszervezet s hogy csakis két ilyen erős szervezet küzdelméből alakulhat ki egy az intézményre is üdvös irányzat. A munkaadók másik része a régi igazgatóság újbóli megválasztása mellett foglalt állást. A közgyűlés első napján délelőtt a kiküldöttek igazolása történt. Igazoltak 341 munkaadó és 337 biztosított küldöttet. Most első ízben történt, hogy a munkaadók nagyobb számban vettek részt, mint a biztosítottak küldöttei. A tanácskozást délután Garbai Sándor eddigi elnök nyitotta meg hosszabb beszéddel, amelyben kifejtette, hogy a vezetőség beszámolója kiterjed azokra a munkásokra, azok érdekeinek megvédésére, akik betegségük és testi épségük megcsönkítése következtében támogatásra szorulnak. Hatodik esztendeje, hogy keserves küzdelmek árán kialakult az intézmény. A közgyűlésen résztvevők a pénztár keretén kívül két különböző világban élnek, áthidalhatatlan ellentétek választják el őket. De ezeket az ellentéteket itten félre kell tenni és a tagok érdekében együttműködni. A legtöbb államban az aggkori és a munkanélküliség esetére való biztosítással foglalkoznak, nálunk azonban még a meglévő intézményeket is visszafejleszteni igyekeznek. Kockára tenni azt, ami megvan, bűnös támadás azok ellen, akik az intézmény támogatására szorulnak. A munkások a pénztárba nem viszik be a szélső felfogásukat, ha azonban az ellentétes törekvések összeütköznek, ha a harcra kerül a sor, nem a munkások lesznek a vesztesek. Bírálják meg a vezetőség működését, mutassanak rá az intézmény hibáira. De tegyék ezt meg férfiasan, nyíltan, ne mellékvágányokon.

Az elnöki megnyitó után Sarkadi Ignác igazgató ismertette az évi jelentést. Rámutatott azokra a nehézségekre, amelyekkel a pénztárnak a törvény minden előkészület nélkül történt életbeléptetése óta küzdeni kellett, s ezzel szemben az eddig elért eredményekre. Mintaszerű gyógytényezők, a tagok fürdőzése, tüdőbetegek gondozása, az egészségügyi előadások s a szoptatási propaganda jelzik a haladás útját. A pénztár anyagi helyzete teljesen kielégítő képet nyújt.

Az évi jelentés fölött meginduló vitában a biztosított tagok küldöttei közül felszólalt *Bíró Dezső*, aki a munkaadók járuléktartozását tette szóvá és kimutatta, hogy Magyarországon aránytalanul sokkal nagyobbak a járulékhátralékok, mint Németországban, vagy Ausztriában. *Weltner Jakab* az önkormányzat hatását fejtette ki és az államosítási törekvések ellen foglalt állást. Szerinte a munkások az államosított munkásbiztosításból nem kérnek. A munkások undorral fogják otthagyni az intézményt, amelyben nincs szavuk. Mert elveszett az a megsérült munkás, aki azt hiszi, hogy a munkáltatók olyan járadékot szavaznak meg a részére, mint amelyre a törvény értelmében joga volna. Ebből az új rendszerből a munkásság nem kér, hanem minden erejével a leghatározottabban fog az ilyen törekvések ellen küzdeni. *Horovitz Gábor* azt vitatja, hogy a munkásbiztosítás terhei nálunk egyáltalán nem nagyok, a baleseti járulékok nálunk sokkal kisebbek, mint Németországban, ahol pedig a munkaadók egyoldalúan állapítják meg. A baleseti költségek ellen csak a balesetek elhárításával lehet védekezni, ezt pedig az Állami Hivatal megakadályozta, holott az iparfelügyelők is beismerik, hogy a baleset elleni védelemről gondoskodni képtelenek. *Csapó Sámuel* a pénztári tisztviselők szolgálati és fegyelmi szabályzatának jóváhagyását sürgeti.

A munkaadók részéről *Spitz Lajos* a kisiparosok túlságos megterhelését panaszolja és a munkásbiztosítás államosítását hangoztatja. *Farkas Elek* szerint a rossz törvény dacára is kedvezőbb eredményt lehetett volna elérni, ha a végrehajtás körül nem követték volna el a hibák egész sorozatát és ha az ügykezelést célirányosabban végzik. Hibáztatja a balesetbiztosítás terheinek folytonos emelkedését.

Közben ügyrendi indítványt adtak be, amely szerint a vitát megszakítják

és a választásokat ejtik meg. A munkaadók egy része az indítvány ellen tiltakozott, de a közgyűlés többsége azt elfogadta. A választás tehát még szombaton megtörtént azzal az eredménnyel, hogy a pénztár jelölő bizottságának hivatalos listáját fogadták el úgy a munkások, mint a munkaadók részéről. Az ügyrendi indítvány ellen tiltakozó munkaadók a választásban nem vettek részt. A választásnak ilyen módon való megtartása ellen óvást emeltek és az Allami Hivatalnál a választás megsemmisítését kérik. A napirend további pontjait úgyszólván vita nélkül tárgyalták le. A közgyűlés tehát elhatározta, hogy az igazgatóságnak és a felügyelő bizottságnak a felmentvényt megadja. A zárszámadás szerint mutatkozó 164.956 K kezelési felesleget illetően úgy határozott a közgyűlés, hogy az az előző évek kezelési hiányainak csökkentésére fordíttassék. Elrendelte a közgyűlés, hogy a baleseti tartalékalapok kamatjövödelmeinek javára mutatkozó összeg a baleseti tartalékalap és a tőkefedezeti tartalékalap között megosztassék. Az üzembesorozó tanács 1913. évi működésével járó költségekre a közgyűlés a baleseti ágazat terhére 13.000 K-t engedélyezett, s elhatározta, hogy a munkások kórház felszerelésére a betegsegélyezési tartalékalapból a már igénybevett 305.000 K kölcsön kiegészítéseként további 20.000 K kölcsön vétessék fel.

Elfogadta az igazgatóságnak azt a javaslatát, hogy a helyi szervek által szükségelt gyógyászati segédeszközök és kötszerek az 1914—1916. években is központi szállítás útján biztosíttassanak. A közgyűlés hozzájárult, hogy Csiz, Gleichenberg, Karlsbad, Málnás, Tarcsa, Trencsénteplicz, Héviz, Rákospalotai szanatórium, Pöstyén, Icíci-fürdővel a fennálló szerződések meghosszabbíttassanak s elhatározta, hogy az újvidéki jódos fürdő, Korond, Szováta, Lipik, Keszthely és Abbázia (özv. Nánássyné) fürdővel a tagok ellátására szerződés köttessék.

Végül pedig elfogadta a közgyűlés az Országos Pénztár 1914. évi költség-előirányzatát azzal, hogy az év folyamán esetleg szükségesnek mutatkozó és igazgatási költségeknek minősítendő kiadásokat csakis az államtól kérhető póthitel alapján teljesíthesse. Ha azonban az állam a szükségelt összegben előirányzott költségek egy részét nem vállalná, az Országos Pénztár az át nem vállalt költséget egyelőre a kezelési költség számla terhére előlegezi, de fenntartja azon jogát, hogy a különbözetet a törvény 115. §-ában foglalt rendelkezés alapján szükség esetében magának biztosítsa.

Az alapszabályok javasolt módosítását elfogadták. Az alkalmazottak nyugdíjintézete alapszabályainak módosítása során kimondotta a közgyűlés, hogy a nyugdíjintézet tagjai nem csupán a végleges alkalmazottak lehetnek, hanem tagok azok az alkalmazottak is, akik megállapított rendes évi fizetésben, vagy javadalmában részesülnek.

Az indítványok tárgyalása során hozzájárult a közgyűlés ahhoz az indítványhoz, amely azt célozta, hogy az Országos Pénztár alkalmazottai, amennyiben törzsfizetésük a 2.600 K-t meg nem haladja, családi pótlékban részesüljenek. (Az Országos Pénztárnak azt a kérelmét, hogy alkalmazottaira is terjesztessék ki az 1912 : XXXV. t.-c., a kereskedelemügyi miniszter elutasította.) Az igazgatók magasabb fizetési osztályba való besorozását és a pénztári alkalmazottak részére kedvezményes vasúti jegy kieszközlését célzó indítványokat a közgyűlés az igazgatóság elé utalta.

A Nemzetközi Munkásbiztosítás Magyarországi Egyesülete f. hó 18-án délután 6 órakor tartotta második rendes közgyűlését a Társadalmi Múzeum Mária Valéria-utca 12. szám alatt levő helyiségében. A közgyűlést Sztéryni József elnök nyitotta meg. Megnyitó beszédében rámutatott arra, hogy az egyesület tagjai mily hálátlan szerepre vállalkoztak, amikor az egyesület működésében tevékeny részt vesznek és a munkásbiztosítást népszerűsíteni igyekeznek. Mert Magyarországon minden oly intézmény népszerűtlen, amely egyesekre terheket ró anélkül, hogy azok látható előnyökkel járnának. Ez és az a körülmény, hogy a munkásbiztosításba az utóbbi időkben pártpolitikai szempontokat vittek be, oka annak a hajszának, amelyet a munkásbiztosítás ellen indítottak, úgy, hogy ma már a munkásbiztosítás csődjéről beszélnek. Pedig kétségtelen, hogy a munkásbiztosítás csődjéről szó sem lehet. Igaz ugyan, hogy a munkásbiztosítás terén hibákat láthatunk, ezen hibák okai azonban nem annyira a törvényben, mint inkább annak végrehajtásában keresendők és abban, hogy a törvény egyes rendelkezései még ma sincsenek végrehajtva. Kéri az egyesület tagjait, hassanak oda, hogy a munkásbiztosítás köréből a pártpolitikai szempontok lehetőleg kiküszöböltessenek, mert ellenkező esetben a munkásbiztosítás sírja meg van ásva.

A titkár, pénztáros és a számvizsgáló jelentése után a közgyűlés az egyesület vezetőségének a felmentvényt megadta. Ezután az új vezetőség választására került a sor. A vezetőségbe a következők választottak: Elnök: Szerényi József; másodelnökök: dr. Mentsik Ferenc és dr. Fodor Ármin; titkár: Kis Adolf; pénztáros: Boross Soma. Választottak ezenkívül tíz tagot a választmányba és három tagot a számvizsgáló bizottságba.

Végül dr. Pap Géza miniszteri osztálytanácsos bíró tartott nagyérdékű előadást a gandhi nemzetközi szociális biztosítási értekezlet tárgyalásairól s a szociális biztosítás új feladatairól. A nagy tetszéssel fogadott előadás után elnök az ülést berekesztette.

A közgyűlésről részletes tudósítást legközelebb hozunk.

A munkásbiztosítás reformja érdekében a Magyar Építőiparosok Országos Szövetsége tömegküldöttséget szervezett s vezetett december hó 6-án a miniszterelnök és kereskedelemügyi miniszter elé. A küldöttség szónoka Farkas Elek elmondotta, hogy mennyivel magasabbak az adóterheknél a munkásbiztosítás költségei, amelyek hovatovább az adó tízszeresére emelkednek. A betegsegítés költségei az utóbbi években nőttek nagyra. A terhek egyharmada helyett fele hárul a munkaadókra s a százalékmegterhelés kettőről három és félre emelkedett s az osztrák munkaadókéét 85%-al mulja felül. Még súlyosabb azonban a teher a munkás balesetbiztosításnál. Itt a terhek emelkedése óriási. Míg Németországban 23 esztendő alatt a munkabér 1.5 százaléka, Ausztriában tőkefedezeti rendszer mellett 2.5 százaléka emelkedett húsz év alatt, addig nálunk 5 év alatt a tőkefedezeti rendszerrel 3.6%-ot, a felosztó-kirovónál pedig 2.2 százalékra emelkedtek a munkabéreknek a balesetbiztosítási járulékaik. Ugyanerre az időre esett a betegápolási pótdó százalékanak felemelése, amelylyel az iparosság ügyis igazságtalanul, kétszeresen van megterhelve. Túlságos magasak az ügykezelés költségei egyébként is. Míg Németország a bevételek 5.4 százalékát, Ausztria 8%-át a bevételnek fordítja ügykezelési költségekre, addig a magyar kerületi pénztárak bevételeinek 18.2%-át emésztí meg az ügykezelés. És ugyanennek a drága ügykezelésnek a tisztviselőit ott kell látniok ellenséggként olyankor, amikor munkásaikkal összeütközésük támad, sőt akárhányszor fölbújtóként is. Most már nemcsak a törvény sürgős revízióját kell kérniök, hanem még azt megelőzőleg is sürgős intézkedések tételét. Így a terhek csökkentése érdekében kérik, hogy még a revízió megtörténte előtt az építőipar a tőkefedezeti rendszerből kivéssék s a kivetett járulékoszegekre vonatkozólag — előleges kellő biztosíték szerzése mellett — részletfizetési kedvezmény adassék.

Tisza István gróf kijelentette, hogy már annak idején, amikor létrejött az 1907. évi XIX. t. c. azt elhibáztottnak tartotta. Fájdalom, a tapasztalatok neki adtak igazat, sőt messze túlhaladták azokat az aggodalmakat, amelyeket akkor a törvényivel szemben táplált. Tudja nagyon jól, hogy az intézmény ma, kritikus helyzetben van és válságban van az érdekelttség is. És a kormány hajlandó a szükséges reformmal a legrövidebb idő alatt a nyilvánosság elé lépni, ami azonban hónapokat jelenthet, de reményli, hogy a jövő esztendő folyamán megtörténik. Azonban tekintetbe kell venni és ez súlyosbítja a helyzetet, hogy egy meglevő intézménnyel van dolgunk, amelyet nem lehet egyszerűen az útból eltávolítani és helyébe egy új intézményt létesíteni, hanem számolni kell a meglevő viszonyokkal. Teljesen egyetért a küldöttséggel abban a tekintetben, hogy addig is, amíg véglegesen rendezhetik ezt a kérdést, valamilyen ideiglenes intézkedéssel kell a fennálló bajokon segíteni. Legsúlyosabb lévén véleménye szerint a balesetbiztosítás helyzete, azt gondolja, hogy talán az lenne a leghelyesebb, ha a kormány első sorban is ezt rendezné és csak azután foglalkoznék az intézmény egyéb részeivel. A mai gazdasági helyzetre tekintettel kíván lenni és a sürgős intézkedések megtételével igyekeznek a meglevő bajokon enyhíteni.

Harkányi János báró, kereskedelemügyi miniszter kijelentette a küldöttség előtt, hogy a munkásbiztosítás reformálását szükségesnek és sürgősnek tartja és a kereskedelmi kormány a fennálló bajokat minden esetre az érdekelt körök meghallgatása alapján és ezek között, mint azt már más alkalommal is ígérte, a Magyar Építőiparosok Országos Szövetsége véleményének meghallgatásával is kívánja orvosolni.

Ha ez a tudósítás hiteles, akkor feltűnő, hogy a küldöttség az államosításról nem beszélt. Most már csak azt kellene tudni, hogy ezt a céltalan követelést feladták-e, vagy Tisza ismert álláspontja miatt hallgattak róla. A miniszterek

válaszaiból azt lehet következtetni, hogy a munkásbiztosítás reformját mégsem fogják elhamarkodni, hanem csak alapos megfontolás után kerülhet rá a sor. Ezt a körülményt mi is örvendetesnek tartjuk.

Az építőiparosok mozgalma s a küldöttség szónokainak beszéde élénk visszhangot keltett az Országos Pénztár közgyűlésén. Garbai Sándor az elnöki megnyitóban, s a biztosított küldöttek felszólalásaikban reflektáltak arra.

Az Országos Pénztár 1913. évi költségelőirányzata. Az Állami Munkásbiztosítási Hivatal 16.521/913. sz. december hó 5-ikén kelt leiratában közölte, hogy a kereskedelemügyi miniszter 77.743/913./VI D. sz. rendeletével jóváhagyta az Országos Pénztár 1913. évi költségelőirányzatát. A miniszteri leirat a összes kiadások összegét 1,355.100 koronában állapítja meg.

A személyi járandóságok, fizetések és lakberek tételén 724.000 koronában megállapított kiadás terhére a következő állásokat engedélyezte: Egy igazgatói, három aligazgatói és főorvosi, tíz titkári és főorvoshelyettesi, tizenöt segédtitkári és orvosi, huszonöt fogalmazói és orvosi, tizennyolc segédfogalmazói és orvosi, egy főszámvető, nyolc számtanácsosi és statisztikai tanácsosi, tizenkét számvizsgálói és statisztikai főtiszt, huszonegy számellenőri és statisztikai tiszt, negyvenkét számtiszt és statisztikai segéd tiszt, egy irodafőnöki, két irodafőnökhelyettesi és gondnoki, kilenc irodatiszt, tizennégy irodasegéd tiszt, negyvenhat kezelőtiszt és kezelőnői s végül tizenöt hivatali állást összesen 243 állást. Az Országos Pénztárban jelenleg 137 rendszeresített állású, 41 szerződéses és 289 napidijas, illetve napibéres alkalmazott van.

Az Országos Pénztár székháza. Az Állami Hivatal nem hagyta jóvá az Országos Pénztár igazgatóságának azt a határozatát, amelylyel szerződést kötött a Palatinus építő és ingatlanforgalmi r.-t.-gal székházának megépítése iránt. A hivatal állásfoglalását a kereskedelmi miniszter leiratával indokolja. E leirat szerint a miniszter a székházépítés kérdését egyelőre függőben kívánja tartani.

A gyulai pénztár székháza. A gyulai kerületi pénztár céljára Gyula rendezett tanácsú város ingyentelket adományozott. A pénztár az építendő székház tervezetét elkészítteti és a székház építését haladéktalanul megkezdi.

Baleseti sérültek járadékelőlegei. A Munkásügyi Szemle ez évi 21. számában megemlékeztünk az Országos Pénztárnak arról a rendeletéről, amely a baleseti sérültek járadékelőlegeinek kérdését szabályozza. E rendelkezés szerint a járadékelőleg mindenkor a pénztári főorvos által véleményezett munkaképességcsökkenési foknak megfelelően folyósítandó. Az Országos Pénztár november 29-én kiadott rendeletében az intézkedését magyarázza. Eszerint a kiadott rendeletnek az a magyarázata helyes, amely szerint meg van a lehetősége annak, hogy oly esetekben, amidőn a pénztár igazgatósága állapítja meg a járadékelőleg, indokolt esetben a főorvos által véleményezett munkaképesség-csökkenési foktól eltérő mérvű és az igazgatóság által helyesnek tartott munkaképesség-csökkenési foknak megfelelő járadékelőleg állapíthassanak meg a sérült részére.

Kórházi ápolási költség. A közigazgatási bíróság 1913. évi 3033 sz. ítéletében kimondotta, hogy a pénztár a biztosított anya gyermekének kórházi ápolási költségét, ha a gyermeknek apja él, csak abban az esetben viseli, ha az apa fizetésre képtelen.

Az osztrák szociális biztosítási javaslat. 11 hónapi szünetelés után ismét tárgyalásra került az egyik albizottságban. A javaslat tárgyalása tudvalevőleg azon akadt meg, hogy a lengyelek Galicia és Bukovina részére speciális intézkedéseket kívánnak a rokkantbiztosításnál. Megegyezés a lengyelek kívánságait illetőleg, még most sem történt. A lengyelek ugyanis a Galiciában és Bukovinában csak az ipari munkásokra akarják korlátozni a kötelező rokkantbiztosítást és ki akarják abból hagyni a mezőgazdasággal foglalkozókat, úgy a munkásokat, mint az önállókat. Ezzel szemben a ruthének a mezőgazdasági munkásokat is be akarják vonni a biztosításba s az önállók részére állami segítséget kívánnak. A szociálisták ellenzik Galicia és Bukovina különállását s egyöntetűen kívánják a törvényt az egész birodalomra azzal, hogy a munkások és az önállók biztosítása külön intézetek útján történjék. A bizottsági tárgyalások most újra megindulnak, kérdéses azonban, hogy mikor vezetnek eredményre.

Orvosok és betegsegélyző pénztárak megegyezése. A württembergi betegsegélyző pénztárak egyezséget kötöttek a württembergi orvosok szö-

vetségével a pénztári szolgálatra vonatkozólag. Az egyezség — amely a felsőbb biztosítási hivatal közreműködésével jött létre — öt évre kötött.

Betegsegélyző pénztárak a lakásfelügyelet szolgálatában. Löhrer dr. bajorországi központi lakásfelügyelő a »Zeitschrift für Wohnungswesen im Bayern« című lakásügyi szaklapban javasolja, hogy a kisebb városokban a betegsegélyző pénztárakat bízzák meg a lakásfelügyelettel. Javaslatára azok a rendkívül értékes eredmények vezettek, amelyeket a berlini kereskedők betegsegélyző pénztárának a lakásvizsgálat terén kifejtett működése szolgáltatott. A wieni betegsegélyző pénztárak szövetsége szintén vétet fel betegellenőreivel adatokat a tagok lakásviszonyairól.

Furcsa statisztikai adatokat kért az egyik német város statisztikai hivatala az ottani betegsegélyző pénztártól. Azt kívánta tudni, hogy a pénztár igazgatási szerveiben a munkaadók és a munkások közül hányan tartoznak a szociáldemokrata párthoz és hányan más pártokhoz. A pénztár természetesen nem elégítette ki a statisztikai hivatal kíváncsiságát.

A házi cselédek betegség esetére való biztosítása. Tudvalevőleg a német biztosítási törvény, amelynek a betegsegélyezésre vonatkozó része 1914 január elsején lép életbe, a házi cselédek is bevonja a kötelező biztosítás körébe. A cseléd tartó kérheti ugyan a biztosítási kötelezettség alól való felmentését, ez esetben azonban kötelezni kell magát mindazon szolgáltatások nyújtására, amelyet az illetékes pénztár — a törvényes segélyeken felül is — nyújt a tagjainak. A felmentést minden egyes esetben külön kell kérni s az csak akkor adható meg, ha az illető vagyoni viszonyai biztosítékot nyújtanak a szolgáltatásokra. A felmentést az illetékes pénztártól kell kérni, a pénztár határozata a biztosítási hivatalhoz felelteszhető, amely végérvényesen dönt. A biztosított cseléd táppénzét a gazda a fizetésbe beszámíthatja, követelheti továbbá a nála lakással bíró cseléd megbetegedése esetén annak kórházi ápolását, amit a pénztár csak akkor tagadhat meg, ha a kórházi ápolás nyújtása a pénztár hibáján kívül lehetetlen. Valószínű, hogy a felmentést nem igen fogják kérni, minthogy az igen nagy kockázattal jár a cseléd tartókra s inkább fogja vállalni mindenki a járulékfizetési kötelezettséget.

A természetben nyújtandó orvosi kezelés helyett adandó fel-emelt táppénz engedélyezésének alapelveit a német szövetséges államok kormányainak képviselői a belügyi államtitkár elnöklete alatt tartott ülésen a következőkben állapították meg: 1. A természetbeni szolgáltatások helyett nyújtható magasabb táppénz veszélyes lehet a betegellátás érdekeire, mert esetleg a pénztárak ennek folytán nem köthetnének megfelelő, — a gyógyellátás érdekében szükséges számú orvossal — kielégítő szerződéseket. Éppen ezért a pénztárak csak akkor vannak felhatalmazva a R. V. O. 370. §-ában megadott lehetőséget igénybe venni, ha a természetben nyújtandó orvosi ellátás az orvosok miatt nem lehetséges. Szigorúan szem előtt kell tartani, hogy a 370. §. nem szolgálhat arra, hogy a pénztár és az orvosok között az orvosrendszer kérdésében esetleg beálló harcban akár egyik, akár másik fél érdekében érvényesíttessék, hanem csak az a célja, hogy a pénztári tagoknak az orvosi kezelés lehetősége akkor, midőn ez másként nem történhetik, ily módon biztosíttassék. 2. A biztosítási főhivatal nem hivatalból, hanem csak a pénztár előterjesztésére intézkedhetik. 3. A felhatalmazás alapján kiszolgáltatott készpénzsegély a betegellátást helyettesíti, s magában foglalja az orvosi kezelést, az orvosszereket, továbbá a szemüveget, sérvkötőt és kisebb gyógyászati segédeszközöket, végül az esetlegesen felmerülhető szükséges orvosi segélyt (orvosi segély szülésnél, családtagok orvosi segélye, amennyiben az alapszabályok ilyet nyújtanak). A kiadások és bevételek egyensúlyát megőrzendő, szükség esetén a pénztáraknak megvan a lehetőség az alapszabályszerű esetleges túlmenő segélyeket, különösen a családi segélyt beszüntetni, vagy korlátozni, avagy a járulékot emelni. 4. A készpénzben nyújtandó segély a pénztár törvényes átlag táppénzének kétharmadáig emelkedhetik. A törvényes táppénz az alapbér fele. Az átlag megállapítása oly módon történik, hogy az egyes bérosztályokba tartozó biztosítottak száma az alapbérrel szorzandó, ezen összegek végösszegét pedig a biztosítottak összlétszámával kell elosztani. De az átlagbér a következő módon is számítható: Ha valamelyik pénztárnak tagjai 4 bérosztályba tartoznak és pedig 1·50 M., 2·50 M., 3·50 M. és 4·50 M. alapbérrel, akkor az alapbér átlaga $12:4 = 3$ M. A törvényes táppénz

lenne 1.50 M. és a természetben nyújtandó szolgáltatmányokat helyettesítő készpénzsegélyek legmagasabb összege a 370. §. alapján 1 M. naponként. Irányadó legyen, hogy a készpénzsegély ne legyen magasabb, mint a biztosított által a gyógykezelésért és gyógyszerközkért tényleg kifizetett, vagy fizetendő összeg. A pénztárak gondoskodnak arról, hogy hogyan győződnek meg, vajjon mennyit fordított a biztosított ezen segélyekre. 5. A biztosítási főhivatal a felhatalmazást a pénztár körzetének egy részére is korlátozhatja, amennyiben a körzet más részében az orvosi szolgálat biztosítva van. 6. A pénztártól függ, mily mértékig kívánja a betegellátást stb. természetben nyújtani. Igény a készpénzsegélyre csak akkor keletkezik, ha a pénztár semmiféle betegellátást stb. nem nyújt. 7. Amennyiben a pénztárnak nincs módja arra, hogy a segélyhez szükséges igazolásokat a saját orvosaitól szerezhesse be, az igazolások kérdésénél a betegellenőrök, a községi előljáróságok, munkaadók, szülésznők, ápolónők, vagy más megbízható és hozzáértő egyének, végül a pénztári előljáróság vizsgálata is figyelembe jöhet.

A feloszlott betegsegélyezési pénztárak alkalmazottai jogainak biztosítása érdekében petícióval fordult a német birodalmi gyűléshez a tisztviselők egyesülete. Azt kéri, hogy külön törvénnyel biztosítsák az ily alkalmazottaknak is a pénztáraknál való további alkalmaztatás, amint azt a RVO. 290. §-a a beolvadó pénztárak alkalmazottainak biztosítja, úgyszintén kívánják a nyugdíjigényük biztosítását.

A bányatársulások alkalmazottai szintén beadvánnyal fordultak a kormányhoz és az egyes országgyűlésekhez.

Túlsegélyezés a stuttgarti pénztáraknál. A stuttgarti betegsegélyező pénztárak január 1-től kezdve a következő túlsegélyeket nyújtják a tagoknak: 1. Táppénzt 52 héten át. 2. Ha a tag kórházi ápolásra szorult, a kórházi ápolás azonban valamely okból nem nyújtható, a pénztár ápolót ad rendelkezésére. 3. Nőtlen, illetve hajadon tagok kórházi ápolás idejére táppénzüket egynegyed részének megfelelő segélyben részesülnek. 4. Gyermekekégyesek részére a pénztár ápolót rendel ki, anélkül, hogy a költséget a gyermekágyi segély terhére felszámítaná, amint azt a törvény megengedi. 5. Szülészeti támogatást nyújtanak ingyen minden biztosított nőtagnak s 6. azoknak, akik legalább 6 hónap óta tagjai a pénztárnak, a terhességéből keletkezett betegségek esetén ingyen szülésznői és orvosi segítséget adnak. 7. A temetkezési segély összegét az alapbér 40-szeresében állapítják meg.

Családtagok a következő segélyeket kapják: Orvosi gyógykezelést és gyógyszereket 13 héten át és pedig a tag nem biztosított neje és 14 éven aluli gyermekei részére. A kórházi ápolási költségek 50%-át téríti meg a pénztár 13 heti tartamra, de legfeljebb napi 1.25 M. erejéig. A tag nejeinek szülészeti támogatást s ápolást a gyermekágy idejére. Családtagok elhalálozása esetén temetkezési segélyt. Fogkezelést, fogtömést és műfogakat, gyógyászati segédeszközöket azonban csak az önköltség megtérítése ellenében kaphatnak a családtagok.

Mindezek ellenében újra megállapítják a táppénzre vonatkozólag a három napi várakozási időt, nevezetesen, hogy a betegség első három napjára a tag nem kap táppénzt.

Belgiumban szociális biztosítási hivatalt létesítettek. A hivatal január elsején kezdi meg működését s hatáskörébe fognak tartozni a balesetbiztosítás, a munkanélküliség elleni biztosítás s az önkéntes gondoskodás, nevezetesen: a szövetkezetek, szakszervezetek s a munkástőzsdék ügyei. A betegség, rokkantság és az agkori biztosítás ügyeit ellenben továbbra is a munkaügyi minisztériumban intézik.

Az ügyek különválasztásának főleg az az indoka, hogy a munkaügyi minisztérium elsősorban csak az ipari munkások viszonyaival foglalkozik, a biztosítási hivatal hatáskörébe utalt ügyek azonban a gazdaságilag gyöngébb osztályok érdekeit — a foglalkozásra való tekintet nélkül — vannak hivatva szolgálni.

A svéd nyugdíjbiztosító törvény. A Munkásügyi Szemle f. évi 5. számában (241. lap) megemlékeztünk a svéd nyugdíjbiztosító törvényjavaslatról. A javaslatot az országgyűlés 1913. május 21-én némi módosítással elfogadta. A javaslat szerint a járulék 2, 5 és 10 K lett volna. A törvény az 500 K-t meg nem haladó évi jövedelmű személyek járulékát évi 3 K-ban, az 500—800 K jövedelműekét 5, a 800—1.200 K jövedelműekét 8 K-ban, az 1.200 K-nál nagyobb jövedelműekét 13 K-ban állapítja meg. A biztosítási kötelezettség alól nem csupán

az állami hivatalnokok, hanem a vasutak nyugdíjjogosult alkalmazottai, a távirda-hivatalok és a tanítók nyugdíjgyesületének tagjai, lelkeszi hivatalokat betöltők és a biztosításra nem kötelezettek felesége is ki van véve. Az évi nyugdíj a férfiak részére a nyugdíj élvezetéig befizetett járulékok 30⁰/₀-a, a nők részére azonban a javaslatban foglalt 23⁰/₀ helyett 24⁰/₀. Az állami nyugdíjhozzájárulás is eltér a javaslatától. A férfiak ugyan csak úgy, mint a tervezetben volt, csak akkor kapnak pótlékot, ha évi jövedelmük a 300 K-t nem haladta meg, de a nők akkor, ha évi jövedelmük 280 K-nál nem volt több, míg a javaslat a 250 K-nál nem nagyobb évi jövedelmű nők részére kívánt állami pótlást biztosítani. A nyugdíjpótlékot — a javaslatától eltérően — $\frac{3}{4}$ részben az állam, $\frac{1}{4}$ részben pedig a tartományi választmányok (Landsting) és a községek fedezik. Érdekesnek tartjuk még, hogy felemlítsük, hogy az első évi költséget 3.550.000 K-ra teszik, amely összegből 2.660.000 K az államot terheli. Az egész országot 2.800 nyugdíjkerületre osztották úgy, hogy az ország 5 $\frac{1}{2}$ millió lakosságát véve alapul, 1—1 kerületre átlag 2.000 személy jusson, akiknek körülbelül a fele biztosításra kötelezett. A nyugdíjigazgatóság 1913. szeptember 1-én megkezdte működését.

MUNKÁSVÉDELEM. MUNKAVISZONY.

A dán új ipartörvény.

A dán törvényhozás új ipartörvényt alkotott a folyó évben, amely a gyárak, műhelyek és az otthoni munkások munkaviszonya szabályozza s úgy az iparfelügyeletről, mint a munkásvédelemről és a balesetelhárításról részletesen intézkedik. Dániában a nagyipar főleg Kopenhágában koncentrálódik, az ország többi részében a kis- és középüzemek vannak leginkább, emellett azonban a mezőgazdasága nagyon fejlett s a mezőgazdasági gépek használata nagyon elterjedt. A törvény ezen körülmények figyelembe vételével készült s védelmet igyekszik nyújtani a munkásoknak a termelés minden ágában.

A törvény hatálya kiterjed mindazon üzemekre, amelyekben rendszerint több munkás foglalkozik műhelyben, vagy más munkahelyen. Az iparfelügyeletnek alá van rendelve minden olyan üzem, amelyben géppel dolgoznak, a mezőgazdasági üzemek is. A sütő- és cukrászipari viszonyokat külön törvény szabályozza. Az otthoni munkára e törvénynek vannak különleges rendelkezései. Az állami és községi üzemekre ugyanazok a rendelkezések kötelezők, mint a magánüzemekre. A törvény hatálya alá nem tartoznak a tehenészetek és azok az üzemek, amelyekben csupán családtagok dolgoznak, hacsak gépeket nem használnak a termelésnél.

Bejelentésre kötelezettek — a törvény szerint — mindazok az üzemek, amelyekben legalább 6 ember dolgozik, avagy elemi erővel hajtott gépek vannak használatban. A bejelentési kötelezettség kiterjed azokra a munkaadókra is, akik közös műhelyekben, vagy közvetítő mesterek útján otthoni munkásokkal készítetik az árújukat. Az ilyen munkaadók *jegyzéket* tartoznak vezetni a munkásokról.

Részletesen intézkedik a törvény a *munkahelyek berendezéséről*, a munkások élete, egészsége és testi épségének védelme céljából. A munkahelyiségnek legalább 2·5 méter magasnak kell lenni s minden munkásra 8—12 m³ levegőterületnek kell jutni. Tűz és egyéb veszély ellen kellő védelemről kell gondoskodni, úgyszintén kellő szellőztetésről, világításról és tisztogatásról. A munkások rendelkezésére kell lenni étkezőhelyiségnek megfelelő berendezéssel. Mindezekon felül a miniszter még külön rendeletben intézkedhetik — az egyes üzemek — különösen pedig az otthoni munkások munkahelyei — tekintetében.

A *balesetelhárításról* is részletesen intézkedik a törvény. Ezek az intézkedések mindennemű elemi, vagy állati erővel hajtott, »a szárazföldön használatban levő« gépre vonatkoznak. Minden gáz és villamos mű köteles az iparfelügyeletnél mindazoknak a pontos jegyzékét bemutatni, akiknek (legalább $\frac{1}{2}$ lóerőn felül) hajtóerőt szolgáltat. A gépek és motorok eladói szintén kötelesek az iparfelügyelőségnek minden eladást jelenteni. Részletesen elő van azután írva, hogy milyen gépekhez, milyen védőkészülékeket kell alkalmazni s hogy a kenés, szíjfelrakás stb.-nél miként kell eljárni. A gépgyárosok kötelesek a gépeket a védőkészülékekkel felszerelve szállítani, tiltott, vagy nem kellően felszerelt gépek szállítása büntetés alá esik.

Gyermekek és ifjúkorúak alkalmazása tekintetében a törvény úgy rendelkezik, hogy iskolaköteles (14 éven aluli gyermekek) gépeknél — a mezőgazdaság

kivételével — nem alkalmazhatók. Veszélyes, vagy különös elővigyázatot igénylő gépmunkáknál 16 év a megengedett életkor. A mezőgazdaságban 10 éven aluli gyermekek gépek mellett egyáltalán nem, 12 éves korig pedig csak szülői felügyelet mellett alkalmazhatók. (Úgy látszik, a kisbirtokosoknak a dán törvényhozás is nagy koncessziót tett a gyermekek rovására. A szerk.)

A munkaidő tekintetében csak a fiatalokra vonatkozólag intézkedik a törvény. A védett kort azonban a 18. évig terjeszti ki. 18 éven aluli *ifjak és nők* naponta legfeljebb 10 órában át foglalkoztathatók, ez azonban nem eshetik az esti 8 és reggeli 6 óra közötti időbe. Esti 6 óra után időt kell adni a szaktanításra. 15 éven felüliekre azonban a miniszter kivételt engedélyezhet az éjjeli munka tilalma alul. Felnőtt nők részére sem a munkaidő maximumát nem állapítja meg a törvény, sem az éjjeli munkát nem tiltja. A feministák álláspontja győzött e tekintetben. Tényleg azonban a helyzet az, hogy a munkások szervezeteik útján a 10 órai munkát emelték már szabálylyá Dániában s éjjeli munkánál csupán a kopenhágai nyomdákban dolgozik néhány száz nő.

A gyermekágyasnők és a gyermekek védelmére való az az intézkedés, hogy a szülés után 4 hétig a gyermekágyas nőt nem szabad foglalkoztatni s ott, ahol legalább 25 nő dolgozik, szoptatóhelyiséget kell rendelkezésükre bocsájtani.

Az iparfelügyeletet a belügyminiszter legfőbb felügyelete mellett szervezi a törvény. Az iparfelügyelők mellett (20 férfi és nő felügyelő s 7 asszistens) még külön községi gépvizsgálók is működnek. A vizsgálatoknál résztvesznek a tisztiorvosok s a helyi rendőrhatalóságok is kötelesek az üzemeket ellenőrizni.

Az iparfelügyelet mellett egy *munkaügyi tanács* szerveztetik. A tanács elnökét a király nevezi ki, egy tagot a közegészségügyi hatóság delegál, nyolcat pedig a belügyminiszter nevez ki. E nyolc tag közül hármat a munkások és hármat a munkaadók közül kell kinevezni. Ezeket az illető szervezetek jelölhetik meg s a miniszter köteles a jelölést akceptálni. A tanács résztvesz a gyárvizsgálatokon, véleménye meghallgatandó minden rendeletnél, amelyet a törvény végrehajtása tárgyában kiadnak s javaslatokat tehet a törvény végrehajtása tekintetében. Működéséről épp úgy, mint az iparfelügyelőség, évenként jelentést tesz az országgyűlésnek.

Megemlíthendők még a büntető rendelkezések. A törvény rendelkezéseinek be nem tartásáért nemcsak a munkaadó, de a munkás is megbüntethető, ha a biztonsági és védelmi szabályokat nem tartja be. A munkaadó büntetése azonban minden esetben súlyosabb. Gyermekek törvényellenes alkalmaztatásáért a szülők is megbüntethetők, ha tudtukkal és akaratukkal történt az alkalmaztatás.

Szakszervezeti kongresszus a munkanélküliség ügyében. A Magyarországi Szakszervezeti Tanács folyó évi december hó 14-ére rendkívüli szakszervezeti kongresszusra hívta össze a magyarországi munkás szakszervezeteket, hogy a munkanélküliség kérdésében az ország munkásságát egységes állásfoglalásra bírja. A kongresszuson, amelyen a kereskedelemügyi minisztérium, a Munkanélküliség Elleni Küzdelem Magyarországi Egyesülete, Budapest székesfőváros, az Állami Munkásközvetítő Intézet és a szociáldemokrata-párt is képviseltette magát, az országos szövetségek és helyi szervezetek részéről 282 küldött jelent meg. A kongresszus Böhm Vilmos részletes referátuma után a következő határozati javaslatot fogadta el:

A magyarországi szakszervezetek 1913. évi december hó 14-én megtartott rendkívüli kongresszusa megállapítja, hogy a jelenlegi nagyarányú és hosszantartó munkanélküliség főképpen a *kormány* fölforgató irányzatú belpolitikájának és az Osztrák-Magyar Monarchia erőszakos, kártevő külpolitikájának a következménye.

Az 1907—1910. évi gazdasági válságot követő föllendülést megakasztotta és következményeiben kiszámíthatatlan gazdasági válság okozója lett: az osztrák-magyar diplomácia által bűnös könnyelműséggel fölidézett *Balkán-háború*. A gazdasági válság pusztításaiért elsősorban a kormány és parlament felelős.

Súlyosbítja a gazdasági válság nyomorúságát a *közhatóságok* kapkodó közmunka-politikája. A válság alatt a közmunkákat teljesen megvonták az ipartól, sőt a kormány a közmunkákra megszavazott összegeket is a nép terheit növelő hadügyi célokra költötte. Betetőzik a krízis okozta gazdasági katasztrófát az elviselhetetlen hadügyi terhek, a közvetett adók állandó emelkedése és az életszükségleti cikkek fokozódó drágasága. A szüntelen gazdasági válságok a csőd

felé kergetik fejletlen iparunkat, kivándorlásra készítetik a legkiválóbb szakmunkásokat, elpusztítják a közgazdasági élet legértékesebb tényezőjét, a munkaerőt.

Bár a visszatérő gazdasági válságok és a munkanélküliség a kapitalisztikus termelőrendszer velejárói és bár megszüntetésük csak a kapitalizmus megdöntésétől, a termelőeszközök társadalmosításán fölépülő társadalmi rendtől várható, a krízisek pusztítása előrelátható gazdasági politikával és céltudatos *szociálpolitikával* enyhíthető.

Ennek tudatában a kongresszus elvárja, hogy a munkanélküliséget fölidéző kormány haladéktalanul gondoskodjék a munkanélküliség enyhítéséről. E cél elérésére a kongresszus elsősorban széleskörű közmunkapolitikát követel.

1. Követeli a kongresszus, hogy a kormány és a törvényhatóságok haladéktalanul rendeljék el az 1913. évről visszamaradt és az 1914. évi költségvetés keretében tervezett közmunkák végrehajtását.

2. A kormány szólítsa föl a törvényhatóságokat és a községi képviselőtestületeket, hogy a *genti rendszer* alapelveinek figyelembevételével *pénzsegéllyel* támogassák a munkanélkülieket, elsősorban egyesületeik útján, a szervezetleneket pedig közvetlenül a községi segélyalapokból. Egyúttal a kormány tegyen előterjesztést a parlamentnek, hogy szavazzon meg az 1914. évi költségvetés terhére megfelelő összeget, amely a törvényhatósági munkanélküli segély költségei egy részének a visszatérítésére szolgál.

A kongresszus egyúttal fölszólítja a Szakszervezeti Tanácsot és a vidéki szakszervezeti bizottságokat, hogy haladéktalanul indítsanak országos mozgalmat a munkanélküliek *közhatósági támogatása* ügyében. A Szakszervezeti Tanács készítse egy — a genti rendszeren fölépülő szabályrendelet-tervezetet és terjessze azt az összes törvényhatóságok és községek képviselőtestületei elé. A szakszervezeti bizottságok követeljék a helyi törvényhatóságoktól a közmunkáknak haladéktalanul való elrendelését és a munkanélkülieknek a beterjesztett szabályrendelet-tervezet alapján való pénzbeli segélyezését.

A kongresszus követeli továbbá, hogy a *vállalkozókkal* szemben a közhatalóságok részéről szerződésileg biztosíttassék, hogy közmunkáknál munkások csak a szakmában fönnálló tarifaszerveződések, vagy ennek hiányában a helyben szokásos munkaföltételek mellett alkalmaztassanak.

Azonfölül követeli a kongresszus, hogy a kormány haladéktalanul készítse elő a munkások önkormányzatán nyugvó, kötelező *munkanélküliség esetére való biztosítás* ügyének törvényes rendezését.

Végül fölszólítja a kongresszus a munkásokat, hogy erősítsék meg szakszervezeteiket, amely intézmények a legkiválóbb tényezői a munkanélküliség elleni küzdelemnek.

Tekintve a munkanélküliek nagy számát, megállapítja a kongresszus, hogy a kormány és a főváros által megszavazott 150.000 korona csak nyomorúságos alamizsna, amely az éhezők segélyezésére elégtelen.

A kongresszus tiltakozik a segélyek kiosztásának azon igazságtalan módszere ellen, amely oda irányul, hogy a főváros környékén lakó és a szervezett munkások egyáltalán ne segélyeztessenek.

A Törvényes Munkásvédelem Magyarországi Egyesületének közgyűlése. A Törvényes Munkásvédelem Magyarországi Egyesülete december hó 8-án *Szterényi József* v. b. t. t. elnöklete alatt tartotta rendes évi közgyűlését, amelyet az elnök lapunk más helyén közölt megnyitója vezetett be. Utána az egyesület titkára, *dr. Heller Farkas* műegyetemi m. tanár terjesztette elő a választmány jelentését, amelyből kitűnik, hogy az egyesület az 1912. év folyamán élénk részt vett a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesületének tárgyalásaiban, másrészt pedig szorgalmasan foglalkozott a munkásvédelem azon kérdéseivel, amelyek hazai viszonyaink szempontjából a legfontosabbak. Különösen behatóan tárgyalta a gyermekmunka kérdését, amelynek ügyében a kérdés részleteibe beható szaktanácskozmányt rendezett.

A közgyűlés *Szántó Menyhért* miniszteri osztálytanácsost az egyesület főtitkárává, *dr. Heller Farkas* műegyetemi m. tanárt az egyesület titkárává és *dr. Marschan Géza* aligazgatót a választmány tagjává megválasztotta.

Ezután *dr. Bud János* min. titkár tartott előadást a munkásstatisztikáról és a munkás-statisztikai hivatalokról. Azon fontosságra utalva vezette be előadását, amely a munkás-statisztikának a szociális kérdés előtérbe lépésével jut. A társadalmpolitikai kérdések helyes megoldása természetesen a viszonyok részletes ismeretét

tételezi fel, mi külön szerv, a munkás-statisztikát és a munkásügyi felvételeket eszközölni alkalmas orgánus hiányában nagy nehézséggel jár. Így a gyakorlati élet szükségességei teszik kívánatosná a munkás-statisztikai hivatalok szervezését, hogy az élet által felvetett kérdések megfelelő megoldása kellőképp előkészíthető legyen. Ezért siettek a nyugati államok sorban munkás-statisztikai hivatalokat felállítani és Magyarországon is mindinkább érezhető hiány az, hogy ily hivattal nem rendelkezik. Bud szerint ezért nem lehet senkinek sem szemrehányást tenni, mert hiszen Magyarország a legújabb időkig egészen mezőgazdasági jellegű állam maradt, amely téren pedig a munkás-statisztikai felvételek nagy nehézségekbe ütköznek. El kell szerinte ismernünk azt, hogy bár külön szervezettel a munkás-statisztika számára nem rendelkezünk, hivatalos statisztikánk és tudományunk egyaránt igyekezett iparunk jelentékenyebb fejlődése óta a munkás-statisztikát művelni. Már az 1900. évi népszámlálásunk erősen behatol a munkás-statisztika egyes kérdéseibe; természetesen ennek adatai sok irányban hiányosak és csak részben használhatók a munkásviszonyok felderítésére, minthogy a népszámlálási keret munkás-statisztikai felvételekre alkalmatlan. Annál részletesebb és tanulságosabb az 1911. év óta készített üzemi statisztikánk, amely a munkásosztály helyzetébe sok irányban szépen bevilágít.

Bár munkás-statisztikánk már így is szépen fejlődésnek indult, annak igazi kifejlődése Bud János szerint csakis akkor várható, ha külön szervet nyer a statisztikának ezen ága, ami annál is sürgősebb, mert a munkás-statisztika, ha igazán meg akar felelni hivatásának, akkor egészen sajátos módszereket kell, hogy alkalmazzon, amelyekben különösen az ankétszerű felvételeknek kell helyet engedni. Csakis munkás-statisztikai hivatal felállításával, azaz egy külön a munkás-statisztika adatgyűjtésével és feldolgozásával foglalkozó osztálynak megteremtésével, amely esetleg a kereskedelemügyi minisztériumba volna beosztható, nyílnék kilátás arra, hogy a gyermekmunka, az otthonmunka és számos aktuális szociálpolitikai kérdés a tényleges viszonyok felvétele útján annyira megvilágíttassék, hogy a törvényhozás valóban becses anyag alapján végezhesse ez irányban munkáját.

A szociális reformok érdekében alakult németországi egyesület («Gesellschaft für Sociale Reform») f. é. nov. 21. és 22-én tartotta közgyűlését Düsseldorfban. A napirend főpontjai voltak: a bérszerződés törvényes szabályozásának kérdése és egy birodalmi békéltető hivatal felállításának szükségessége. A gyűlésen a szakszervezetek, iparegyesületek és az alkalmazottak szövetségeinek képviselői nagy számban vettek részt. A tárgyalás anyagát a széles körben kibocsátott kérdőívek alapján beérkezett vélemények képezték. A kérdőíveket az egyesület bocsátotta ki a szakszervezetekhez, munkaadószövetségekhez, iparbírókhoz és a tarifa-szerződések kérdésével foglalkozó szakemberekhez. Az anyagot Zimmermann prof. dolgozta fel és a munka »A bérszerződés jogkérdései« címen az egyesület kiadványában jelent meg. Meg kell említeni, hogy a munkaadó-szövetségek a kérdőívek megválaszolását ridegen mellőzték.

A közgyűlésen a tárgy előadója Sinzheimer dr. volt. Szerinte különleges törvényes rendelkezések hiányában a munkabérszerződés a közönséges jog szabályai alá tartozik. A tarifaszerződés eszméje arra irányul, hogy a határai között kötött munkabérszerződések a tarifa-határozmányoknak egységesen alá legyenek vetve. A tarifa és a munkaszerződés egymásközi viszonyát csak akként lehet helyesen megállapítani, ha az egymással szemben álló felek mindegyikének érdekét kellőképpen méltányolják. A tarifaszerződések megtartását csak akkor lehet biztosítani, ha a munkaadó- és munkásszervezetek mint a tarifafajog megteremtői és szervei ilyenekül jogilag elismertetnek. A tarifaszerződés az egységes fejlődés megnyilvánulása. A törvényhozás nem állhat meg egyes részletkérdések szabályozásánál, hanem széleskörű, minden munkaágot felelő tarifatorvény megvalósulására kell törekednie, mert a tarifaszerződések ereje és szociális jelentősége csak így juthat érvényre. Ilyen tarifatorvény egyaránt érdeke a szerződéseknek és az államnak, mert az utóbbi a tarifaszerződés révén nemcsak a munka békéjét mozdítja elő, hanem egyben a munkajog kérdésének szocializálásához és fejlődéséhez újabb tényezőt nyer.

A birodalmi békéltető-hivatal kérdését illetően Berlepsch szerint szükséges egy hatóság, amelynek kötelessége lenne az iparban előálló viszályok esetén, külön felhívás nélkül, a felek között közvetíteni.

Elégedetlenség a berni munkásvédelmi tárgyalások eredményével. A folyó év őszén tudvalevőleg Bernben nemzetközi tárgyalások folytak,

amelyekben Magyarország is résztvett azzal a céllal, hogy nemzetközi úton szabályoztassék a fiatalok munkások éjjeli munkájának tilalma, valamint a nők és fiatalok munkások részére 10 órás maximális munkanapnak a megállapítása. A kormánykiküldöttek meg is állapodtak egy javaslat-tervezetben, amely azonban jelentékenyen elmaradt a tárgyalásokat kezdeményező Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesülete részéről elfogadásra ajánlott tervezet intézkedései mögött, amennyiben az éjjeli munkát csak a 16. évig kívánja eltiltani és a maximális munkaidő megállapításánál is a 16 éves korhatárt fogadja el, holott a kezdeményező egyesület 18 éves korhatárt ajánlott. Ugyancsak leszállították a tárgyalások a Nemzetközi Egyesületnek a maximális munkaidőre vonatkozólag tett javaslatát, amennyiben csak 10^{1/2} óras maximumot vettek fel a tervezetbe, ezt is csak hétköznapokra vonatkozólag és számos kivétellel áttörve. A Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesületének nemzeti osztályai érthető módon keveslik ez eredményt és a Törvényes Munkásvédelem Magyarországi Egyesületének a minap tartott közgyűlésén ennek az álláspontnak elnöki megnyitójában erősen kifejezést adott az egyesület elnöke, Sztérenyi József. Rámutatott ugyanis arra, hogy mily jelentékenyen elmaradnak a berni javaslat intézkedései az 1908. évi magyar ipartörvény-tervezet idevonatkozó rendelkezései mögött és abbeli aggályát fejezte ki, hogy a nemzetközi megállapodás, ha tervezet alakban jön létre, a munkásvédelem haladását nem fogja előmozdítani, hanem bizonyos fokig még gátolni is fogja. Most értesült a magyar egyesület erről, hogy az angol munkásvédelmi egyesület is, amelynek elnöke Sir Thomas Oliver, aki az ólomkérdés tanulmányozása végett annak idején Magyarországon is járt, egész hasonlóképp gondolkodik, mint a magyar egyesület. Az angol egyesületi ugyanis körlevéllel fordult az összes nemzeti osztályokhoz, arra szólítván fel azokat, emeljék fel szintén szavukat a nemzetközi szabályozás ily iránya ellen és igyekezzenek kormányukat rábírni arra, hogy a jövő évben Bernben folytatandó végleges tárgyalások alkalmával a haladás követelményei a megállapodásoknál inkább érvényesüljenek.

A vásárlók kötelelességeire hívja fel a német Käuferbund a közönséget két röpiratban. Az egyik röpirat figyelmezteti a vásárlókat, hogy kellő időben szerezzék be a szükségleteiket, hogy az üzletekben a torlódást elkerülhessék. A karácsonyi ajándékokat adják olyan időben, hogy az illetők szintén kellő időben vásárolhassanak, a cselédeknek az ünnep előtt adjanak szabad időt a bevásárlásra. A másik röpirat az olcsó, alkalmi eladásokra hívja fel a közönség figyelmét. Az ilyen árú olcsósága vagy egyszerű szédelgés, vagy pedig a legkomiszabb bérlelyomás következménye. Azzal, hogy az ilyen árú vásárlásától óvja a közönséget, az otthoni munkásnők védelmét akarja előmozdítani a liga.

Az üzletekben alkalmazott nők és gyermekek védelmére f. évi június hó 21-iki kelettel rendeletet bocsátott ki a francia kormány. Eszerint 14 éven aluli fiúk és 16 éven aluli leányok az üzleteken kívül levő nyílt elárúsítóhelyeken nem alkalmazhatók. A 14—16, illetőleg 16—18 év közötti ifjúkorúak naponként legfeljebb 6 órán át és pedig legalább egy-egy órai szünettel megszakított 2 órás munkaszakaszokban alkalmazhatók. Esti 8 óra után, avagy a fagypontra aluli temperaturánál 18 éven aluli férfiak és nők általában nem foglalkoztathatók. Az üzletek belsejében megfelelő fűtő-készülékeknek kell lenni. A 18 éven aluli alkalmazottak korát az iparfelügyelő kívánságára *születési bizonyítvánnyal* kell a munkaadónak minden esetben igazolni.

Az épületeken dolgozó vas- és fémmunkásoknak a baleseti veszély szempontjából való viszonyait ismerteti a német fémmunkás-szövetségnek egy a leipzig-i kiállítás alkalmából kiadott munkája. A szövetség megvizsgálta a vasszerkezeti munkások, épületbádogosok, villanyszerelők, fűtési szerelők és épületlakatosok viszonyait. Az eredmény egyenesen lesújtó.

A vasszerkezeti munkások közül állandóan sokkal több áldozatot követel hivatásuk, mint a vasszakma bármely más munkásai közül. Mannheimban például ezer egyénre 337-35 baleset és 413-7 megbetegedés esett. A munkások védelme úgy az üzemben, mint az épületeken egyáltalán nem kielégítő. »A technika csodákat hozott létre a vasépítészet terén, de a veszélyépítkezés útját még nem találta meg, de talán nem is kereste a kellő erélylyel« mondja a jelentés. A vasszerkezeti munkáknál alig ismernek állványokat, más védőkészülékek is a legtöbbször hiányoznak, hevedert nem alkalmaznak, az anyagok felemelésére a szerzők nem alkalmasak és sok egyéb hiány van mindenütt. A jelentés képeken

mutatja be a baleseti veszélyeket, egyszersmind azonban az elhárításra alkalmas védőkészülékeket is.

A szanfranciskói kiállítás és az olasz munkások védelme. Az olasz kormány a szanfranciskói kiállításon való részvételét attól tette függővé, hogy az Unió bizonyos védelemben részesítse — különösen üzemi baleseteknél — az olasz munkásokat.

A baleseti sérült nők száma állandóan emelkedik Németországban, amint azt az alábbi táblázat mutatja, amely azonban csak a kártalanított balesetknél mutatja ki külön a nőket:

	Összes balesetek száma	Kártalanított balesetek száma	A súlyos sérültek között volt	
			férfi	nő
1899	298.918	49.175	47.270	1.897
1906	449.903	71.227	68.657	2.805
1911	520.229	70.423	68.324	3.100

E számokból látható hogy a balesetek száma általában jobban emelkedett, mint a kártalanított balesetek száma. Viszont a balesetek súlyossága is emelkedett s nagyobb arányban emelkedett a kártalanított esetek száma a nőknél, mint a férfiaknál.

Különösen emelkedett azonban a baleseti sérült nők száma a mezőgazdaságban, ami annak tulajdonítható, hogy a mezőgazdaságban több nőt alkalmaznak, mint az iparban, s a mezőgazdasági munka általában nagy baleseti veszéllyel jár.

A 48 mezőgazdasági Berufsgenossenschaftnál 1911-ben összesen 126.469 balesetet jelentettek be, ebből 55.587-et kártalanítottak. A kártalanítottak között volt:

	férfi	nő
felnőtt	36.588	16.783
16 éven aluli	1,691	523

A színészek szolgálati viszonyát szabályozza az a színházi törvényjavaslat, amelyet november 13-án nyújtott be az osztrák kormány a képviselőházban. A javaslat szerint a vállalkozó köteles az alkalmazottainak meghatározott állandó fizetést adni. A megállapított fizetésnek legalább oly magasnak kell lenni, mint amennyi az ugyanazon kerületben a biztosításra kötelezett munkások átlagos napi keresetének megfelel. Ezzel ellenkező, vagy oly szerződések, amelyek az előadás jövedelmének egy bizonyos részére utalják az alkalmazottat, semmik. A fizetés biztosítására a vállalat kauciója szolgál.

BETEGSEGÉLYEZÉS.

Elévülés kérdésének eldöntése a per érdemére tartozik.

A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1913. évi november hó 8-án kelt 1913F. 9/1. számú végzése.

Végzés: A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal a fölfolyamodásnak helyt ad, az I. bíróság elnökének végzését megváltoztatja és elrendeli, hogy az I. bíróság tartson tárgyalást igénylőnek a n-i kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatósága 4.732/913. számú határozatával elbírált táppénzigénye tárgyában és hozzon annak alapján a kifejlendőkhez képest határozatot.

Megokolás: Igénylő a táppénzigényt az 1907. évi XIX. t.-c. 62. §-a alapján elévülés okából elutasító pénztári határozat ellen fölbevezést adott be, amelyet az I. bíróság elnöke, tárgyalás mellőzésével visszautasított. A visszautasítást az I. bíróság elnöke az Elj. rendelet 57. §-ára alapította, törvényben kizártnak minősítvén a fölbevezést azért, mert a szóban lévő táppénzigényt az 1907. évi XIX. t.-c. 62. §-a alapján maga is elévültnek látta. Az I. bíróság elnökének azonban nem volt joga a fölbevezés visszautasítására, mert az törvényben kizártnak nem tekinthető. Az a kérdés ugyanis, vajjon elévült-e a táppénzigény, vagy sem, a pör tárgyának érdemét foglalja magában, amelyet csakis a bíróság és pedig megfelelő szabályszerű eljárás alapján jogosult elbírálni. Ellenben nincs joga a bíróságnak a pör tárgyának érdemétől függetlenül a táppénzigény elévülésének kérdéséről határozni.

amelyekben Magyarország is résztvett azzal a céllal, hogy nemzetközi úton szabályoztassék a fiatalok munkájának tilalma, valamint a nők és fiatalok munkájának részére 10 órai maximális munkanapnak a megállapítása. A kormánykiküldötték meg is állapodtak egy javaslat-tervezetben, amely azonban jelentékenyen elmaradt a tárgyalásokat kezdeményező Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesülete részéről elfogadásra ajánlott tervezet intézkedései mögött, amennyiben az éjjeli munkát csak a 16. évig kívánja eltiltani és a maximális munkaidő megállapításánál is a 16 éves korhatárt fogadja el, holott a kezdeményező egyesület 18 éves korhatárt ajánlott. Ugyancsak leszállították a tárgyalások a Nemzetközi Egyesületnek a maximális munkaidőre vonatkozólag tett javaslatát, amennyiben csak 10^{1/2} óras maximumot vettek fel a tervezetbe, ezt is csak hétköznapokra vonatkozólag és számos kivétellel áttörve. A Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesületének nemzeti osztályai érthető módon keveslik ez eredményt és a Törvényes Munkásvédelem Magyarországi Egyesületének a minap tartott közgyűlésén ennek az álláspontnak elnöki megnyitójában erősen kifejezést adott az egyesület elnöke, Szerényi József. Rámutatott ugyanis arra, hogy mily jelentékenyen elmaradnak a berni javaslat intézkedései az 1908. évi magyar ipartörvény-tervezet idevonatkozó rendelkezései mögött és abbéli aggályát fejezte ki, hogy a nemzetközi megállapodás, ha tervezet alakban jön létre, a munkásvédelem haladását nem fogja előmozdítani, hanem bizonyos fokig még gátolni is fogja. Most értesült a magyar egyesület erről, hogy az angol munkásvédelmi egyesület is, amelynek elnöke Sir Thomas Oliver, aki az ólomkérdés tanulmányozása végett annak idején Magyarországon is járt, egész hasonlóképp gondolkodik, mint a magyar egyesület. Az angol egyesület ugyanis körlevéllel fordult az összes nemzeti osztályokhoz, arra szólítván fel azokat, emeljék fel szintén szavukat a nemzetközi szabályozás ily iránya ellen és igyekezzenek kormányukat rábírni arra, hogy a jövő évben Bernben folytatandó végleges tárgyalások alkalmával a haladás követelményei a megállapodásoknál inkább érvényesüljenek.

A vásárlók kötelességeire hívja fel a német Käuferbund a közönséget két röpiratban. Az egyik röpirat figyelmezteti a vásárlókat, hogy kellő időben szerezzék be a szükségleteiket, hogy az üzletekben a torlódást elkerülhessék. A karácsonyi ajándékokat adják olyan időben, hogy az illetők szintén kellő időben vásárolhassanak, a cselédeknek az ünnep előtt adjanak szabad időt a bevásárlásra. A másik röpirat az olcsó, alkalmi eladásokra hívja fel a közönség figyelmét. Az ilyen árú olcsósága vagy egyszerű szédelgés, vagy pedig a legkomiszabb bérlenyomás következménye. Azzal, hogy az ilyen árú vásárlásától óvja a közönséget, az otthoni munkásnők védelmét akarja előmozdítani a liga.

Az üzletekben alkalmazott nők és gyermekek védelmére f. évi június hó 21-iki kelettel rendeletet bocsátott ki a francia kormány. Eszerint 14 éven aluli fiúk és 16 éven aluli leányok az üzleteken kívül levő nyílt elárusítóhelyeken nem alkalmazhatók. A 14—16, illetőleg 16—18 év közötti ifjúkorúak naponként legfeljebb 6 órán át és pedig legalább egy-egy órai szünettel megszakított 2 órás munkaszakaszokban alkalmazhatók. Esti 8 óra után, avagy a fagypontra aluli temperaturánál 18 éven aluli férfiak és nők általában nem foglalkoztathatók. Az üzletek belsejében megfelelő fűtő-készülékeknek kell lenni. A 18 éven aluli alkalmazottak korát az iparfelügyelő kívánságára *születési bizonyítvány* kell a munkaadónak minden esetben igazolni.

Az épületeken dolgozó vas- és fémmunkásoknak a baleseti veszély szempontjából való viszonyait ismerteti a német fémmunkás-szövetségnek egy a leipzig-i kiállítás alkalmából kiadott munkája. A szövetség megvizsgálta a vasszerkezeti munkások, épületbádogosok, villanyszerelők, fűtési szerelők és épületlakatosok viszonyait. Az eredmény egyenesen lesújtó.

A vasszerkezeti munkások közül állandóan sokkal több áldozatot követel hivatásuk, mint a vasszakma bármely más munkásai közül. Mannheimban például ezer egyénre 337-35 baleset és 413-7 megbetegedés esett. A munkások védelme úgy az üzemben, mint az épületeken egyáltalán nem kielégítő. »A technika csodákat hozott létre a vasépítészeten terén, de a veszélyépítkezés útját még nem találta meg, de talán nem is kereste a kellő erélylyel« mondja a jelentés. A vasszerkezeti munkáknál alig ismernek állványokat, más védőkészülékek is a legtöbbször hiányoznak, hevedert nem alkalmaznak, az anyagok felemelésére a szerszámok nem alkalmasak és sok egyéb hiány van mindenütt. A jelentés képekben

mutatja be a baleseti veszélyeket, egyszersmind azonban az elhárításra alkalmas védőkészülékeket is.

A szanfranciskói kiállítás és az olasz munkások védelme. Az olasz kormány a szanfranciskói kiállításon való részvételét attól tette függővé, hogy az Unió bizonyos védelemben részesítse — különösen üzemi baleseteknél — az olasz munkásokat.

A baleseti sérült nők száma állandóan emelkedik Németországban, amint azt az alábbi táblázat mutatja, amely azonban csak a kártalanított balesetknél mutatja ki külön a nőket:

	Összes balesetek száma	Kártalanított balesetek száma	A súlyos sérültek között volt	
			férfi	nő
1899	298.918	49.175	47.270	1.897
1906	449.903	71.227	68.657	2.805
1911	520.229	70.423	68.324	3.100

E számokból látható hogy a balesetek száma általában jobban emelkedett, mint a kártalanított balesetek száma. Viszont a balesetek súlyossága is emelkedett s nagyobb arányban emelkedett a kártalanított esetek száma a nőknél, mint a férfiaknál.

Különösen emelkedett azonban a baleseti sérült nők száma a mezőgazdaságban, ami annak tulajdonítható, hogy a mezőgazdaságban több nőt alkalmaznak, mint az iparban, s a mezőgazdasági munka általában nagy baleseti veszéllyel jár.

A 48 mezőgazdasági Berufsgenossenschaftnál 1911-ben összesen 126.469 balesetet jelentettek be, ebből 55.587-et kártalanítottak. A kártalanítottak között volt:

	férfi	nő
felölt	36.588	16.783
16 éven aluli	1,691	523

A színészek szolgálati viszonyát szabályozza az a színházi törvényjavaslat, amelyet november 13-án nyújtott be az osztrák kormány a képviselőházban. A javaslat szerint a vállalkozó köteles az alkalmazottainak meghatározott állandó fizetést adni. A megállapított fizetésnek legalább oly magasnak kell lenni, mint amennyi az ugyanazon kerületben a biztosításra kötelezett munkások átlagos napi keresetének megfelel. Ezzel ellenkező, vagy oly szerződések, amelyek az előadás jövedelmének egy bizonyos részére utalják az alkalmazottat, semmik. A fizetés biztosítására a vállalat kauciója szolgál.

JOGGYAKORLAT

BETEGSEGÉLYEZÉS.

Elévülés kérdésének eldöntése a per érdemére tartozik.

A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1913. évi november hó 8-án kelt 1913 F. 9/1. számú végzése.

Végzés: A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal a fölfolyamodásnak helyt ad, az I. bíróság elnökének végzését megváltoztatja és elrendeli, hogy az I. bíróság tartson tárgyalást igénylőnek a n—i kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatósága 4.732/913. számú határozatával elbírált táppénzigénye tárgyában és hozzon annak alapján a kifejlendőkhoz képest határozatot.

Megokolás: Igénylő a táppénzigényt az 1907. évi XIX. t.-c. 62. §-a alapján elévülés okából elutasító pénztári határozat ellen föllebezést adott be, amelyet az I. bíróság elnöke, tárgyalás mellőzésével visszautasított. A visszautasítást az I. bíróság elnöke az Elj. rendelet 57. §-ára alapította, törvényben kizártnak minősítvén a föllebezést azért, mert a szóban lévő táppénzigényt az 1907. évi XIX. t.-c. 62. §-a alapján maga is elévültnek látta. Az I. bíróság elnökének azonban nem volt joga a föllebezés visszautasítására, mert az törvényben kizártnak nem tekinthető. Az a kérdés ugyanis, vajjon elévült-e a táppénzigény, vagy sem, a pör tárgyának érdemét foglalja magában, amelyet csakis a bíróság és pedig megfelelő szabályszerű eljárás alapján jogosult elbírálni. Ellenben nincs joga a bíró-

ság elnökének arra, hogy saját fölfogása szerint elbírálva a pör tárgyát, azt a szabályszerű eljárás teréről elvonja, oly esetben, amelyben mint itt is, a pénztár határozata ellen irányuló föllebbezés jogszerint kellő időben adatott be a pénztárnál. Mindezek alapján a végzés rendelkező részében megjelölt szabályszerű eljárást kellett elrendelni, amelynek eredményéhez képest az I. bíróság föladata lesz annak a kérdésnek eldöntése is, hogy a pörös igényt elévültnek minősíti-e, vagy sem.

Műszem kiszolgáltatása.

A budapesti munkásbiztosítási választott bíróság 1913. I. bal. I. 1/5. sz. ítélete.

Ítélet: A bíróság a b-i kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatóságának 1912. B. II. 9.269/23. sz. határozatát igénylő (lakik: Zsámbék) felebbezése alapján felülbírálván, kötelezi a b-i kerületi munkásbiztosító pénztárt, hogy igénylőnek egy műszemet a jelen ítélet jogerőre emelkedésétől számítva 3 nap alatt szolgáltatson ki.

Indokok: Az eset előzményei tekintetében a bíróság figyelembe vette az igénylőre nézve a mai napon 1913. Á. bal. I. 802. sz. ítélet indokaiban foglalt ténymegállapítást. Eltekintve attól, hogy dr. S. B. bírósági orvosszakértő is javasolja igénylő részére műszem kiszolgáltatását, mert így könnyebben kap munkát, a bíróság úgy találja, hogy alkalmaztatása esetén a műszem kiszolgáltatása oly járulékos igény a szem elvesztése helyébe, mely a T. 70. §. 1., illetve 50. §. 2. pontja alapján minden pénztári tagot megillet. E műszem ugyanis nem csupán azért fontos, mert az elvesztett szem üregét betölti, hanem igénylőt munkakeresetében is segíti, mert szemének hiányossága nem feltűnő s így a műszem a keresetcsökkenést is gátolhatja. Ez okból kellett a kerületi pénztár 1912. B. II. 9.269/23. sz. kellő időben megfelebbezett azt a határozatát, melylyel igénylőt a műszem kiszolgáltatása iránti kérelmével elutasította, megváltoztatni és igénylő részére a műszem kiszolgáltatását elrendelni.

Felgyógyulás szándékos késleltetés-e.

A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1913. évi október hó 15-én kelt 1912. P. 332/10. sz. ítélete.

Ítélet: A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal a pénztár felebbezésének részben helyt adva, az első bíróság ítéletét részben megváltoztatja és igénylőnek 1911. évi április hó 15. napjától 1911. május 27. napjáig eltelt 42 napra csupán egyszeres táppénzhez való igényét állapítja meg, további igényével pedig elutasítja.

A felsőbbíróság nem találta bizonyítottnak azt a körülményt, hogy igénylő azzal, miszerint az a-i szanatóriumból a házi rendet áthágva F.-ben egy éjet töltött, az orvos utasításának szándékosan nem tett eleget s ezzel felgyógyulását késleltette volna. Ezek pedig csak együttvéve szolgálhatnak a táppénzigény elvesztésének alapjául. Nevezetesen H. J. tanu eskü alatt tett vallomásaival szemben nincs bizonyítva az az állítás, hogy a kérdéses kirándulás alkalmával igénylő a visszatérést megelőző éjszakát átdorbézolta volna. Maga a házirend pedig nem mondja kifejezetten, hogy a megengedett időn túl engedelem nélkül való kimaradás föltétlenül és már az első esetben is az intézetből való eltávolítást, hanem a házirend 6. pontjának szövege szerint »a legszigorúbb megtorlást« vonja maga után. Az ilyen konkrét esetek elbírálása s a megtorlás kiszabása pedig nem bízható egyoldalúan a szanatórium vezetőségére akkor, midőn az O. P. és a szanatórium közt létrejött s abban az időben már érvényes szerződésnek 7., 8. és 15. pontjai szerint a szanatórium a betegek gyógyellátása dolgában — következőleg a betegeknek a gyógyellátást esetleg veszélyeztető magatartása, illetve ezen magatartás elbírálása dolgában is — nem intézkedhetik önkényesen, hanem csakis az Országos Pénztár által kirendelt ellenőrző orvossal egyetértőleg. Azt pedig, hogy igénylő eltávolítása ennek az orvosnak hozzájárulásával történt volna, sem a szanatórium vezetősége, sem a pénztár nem állította és nem is bizonyította. Igénylő javára szól e mellett, hogy a 2 heti szanatóriumi tartózkodása után 1910. évi április hó 10-én Gy.-re szüleihez utazván, ott már május végére meggyógyult, ami a bíróság mérlegelése szerint nem adhat elég tápot annak a föltevésnek, hogy az orvosi utasítást szándékosan megszegve késleltette volna fölgyógyulását.

BALESETBIZTOSÍTÁS.

Az üzemi baleset fogalmához.

A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1913. évi október hó 16-án kelt 1911. P. 479/4. számú ítélete.

Ítélet: A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal igénylő föllebbezésének helyt ad s az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával megállapítja, hogy igénylőt az őt S. D. b—i erdőipar vállalatában 1909. évi március hó 12-én ért balesetnek tényalapján az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztárral szemben járadék illeti meg.

Megokolás: Az eljáró Munkásbiztosítási Választott Bíróság ítélete az ezen ítélet meghozataláig fölmerült pörbeli adatok alapján megállapítható tényállást tüzetesen és helyesen tünteti fel. A föllebbviteli bíróság tárgyalásán beszerzett sebész-szakértői lelet és fölülvélemény azonban a tényállást más világításba helyezte és jelesül arról győzte meg a föllebbviteli bíróságot, hogy igénylő szervezetén akkor, midőn a fűtőházból kiindult mozdony a lépcsőjén álló igénylőt 1909. évi március hó 12-én a kapufélhez egy tenyér szélességű helyre akként szorította, hogy igénylő törzse nagyfokú zúzódást és medencecsontnak törését szenvedte, oly maradandó jellegű elváltozások állottak be, amelyek igénylőnek keresetkéességét még ezidőszerint is lefokozzák. Dr. W. M. egyetemi magántanár s az állami munkásbiztosítási orvosi tanács tagja ugyanis igénylőnek szervezetét tüzetesen s a bíróság előtt is megismételten megvizsgálva azt találta, hogy a keresztcsontnak a jobb medencelapáttal való porcos összeköttetése a baleset következtében kórosan elváltozott, nyomásra érzékeny, a medencecsont széle pedig megvastagodott és kifejezetten kidomborodik. A jobb alsó végtag a bal végtagnál gyengébb, vastagsági kerülete helyenként két centiméterrel is kisebb a balénál, noha a jobb láb többnyire még erősebb szokott lenni a balnál. Ez a lelet kétségtelenné teszi, hogy a baleset alkalmával igénylőnek hátulsó medence összeköttetése megszakadt (ruptura synchondrosis sacro iliaca), szétvált (diastasis), esetleg csonttörés (fractura ossis ilei) állott elő. S bármelyike létesült is a szóbanlévő sérüléseknek, a gyógyulás úgy történt, hogy a sérülések helyén elvonuló idegek állandó nyomás alá kerültek, most is az alatt állanak, aminek következtében teljes magyarázatot nyernek az igénylő által előadott és teljesen hitelt érdemlő panaszok, hogy az időjárás változásai esetében a sérülésnek helyén és jobb lábában erős fájdalmat érez, hogy jobb alsó végtagja gyöngye s igen gyorsan fárad, aminek jellemző igazolása a lábnak főntebb jelzett részleges sorvadtsága. A vázoltak alapján a nevezett fölülvéleményező szakértő elfogadhatlannak véleményezte azt a kórházi főorvosi véleményt, amely szerint igénylő a kórházból 1909. évi április hó 19-én történt távozása idejében teljesen gyógyult és munkaképes volt, valamint a n—i kerületi munkásbiztosító pénztár igazgató főorvosának abbeli véleményét is, mely szerint igénylő a kórházból való távozás után csak 10—14 napig lehetett munkaképtelen és dr. T. M. pénztári orvosnak szakvéleményével részben egyezően, részben attól eltérően azt a szakvéleményt adta, hogy Sz. J. a kórházból való távozása után még négy-öt hónapig teljesen munkaképtelen volt, azután pedig és pedig állandóan s jelesül a mai állapotában is 25% erejéig csökkent a munkaképessége. Ennek a csökkenésnek a jobb láb gyors kifáradása s az a körülmény az indoka, hogy igénylő medencéjének főntebb leírt állapota mellett hosszabb hajlás után s időváltozások idején törzsének hátsó alsó részében fájdalmat érez. Az a jobboldali lágýéksérv, amelyet igénylőn dr. T. M. pénztári orvos megállapított, ezidőszerint már nincsen meg, ellenben tapasztalható igénylőnek mindkét oldali lágýékán elvégzett és begyógyult lágýéksérv-műtétnek visszamaradt hege. Hogy ez a heg mindkét oldalon tapasztalható, az nyilvánvaló jele, hogy igénylőnek mindkét lágýékában volt nyílt csatorna, ami nyomatékos adat azon föltevés ellen, hogy igénylőnek korábban kifejlődöttnek tapasztalt jobboldali lágýéksérve baleseti sérv volt. De még abban az esetben is, ha a kérdéses jobboldali lágýéksérv a szóban lévő balesetnek volt folyománya, ez a sérv nem változtatott lényegesen igénylő munkaképességi állapotán, mert — mint ahogy ezt az elsőfokú bíróság orvosszakértője is megállapította — a lágýéksérv visszatartható volt és sérvkötő használatávala mellett igénylőt a munkában nem zavarta. A szakértői fölülvélemény értelmében igénylő állapota idők folyamán javulhat.

Az üzemi baleset fogalmához.

I.

Az osztrák vasutak balesetbiztosító intézete választott bíróságának 1913. évi szeptember hó 29-én Cu. 402/5/913. sz. ítélete.

Ítélet: A választott bíróság a felebbezésnek helyt ad.

Indokolás: X. fűtőházi munkást 1912. évi december hó 27-én a fűtőházban következő baleset érte: H. a pályaudvari éttermi vendéglős háziszolgája egy a vendéglős tulajdonát képező hordót gőzzel akart tisztítani. X. munkás azt az utasítást kapta, hogy egy csövet vigyen arra a helyre, ahol a tisztításnak eszközölni kellett. Külön utasítás nélkül a hordó tisztításánál is segített és e munkája közben robbant szét a hordó. A szétrobbanás okául nem a magas gőznyomás, hanem a hordó rossz anyaga állapított meg. A baleset alkalmával bal lába eltörött. A balesetjelentés világosan elmondja, hogy a baleset ugyan vasúti alkalmazottat ért, azonban a baleset nem üzemi, hanem az üzemmel össze nem függő munka közben érte. A balesetbiztosító intézet ennek dacára megállapította a 60% gyógykezelési járadékot. Sérült az 1894 július 20-án kelt törvénynek megfelelőleg a járadék magasabb megállapítását kérte, mert a baleset az indulásra kész lokomotív gőze által történt és egy a vasúti forgalomban történt balesetről van szó. A választott bíróság sérült álláspontját magáévá tette. Lényeges ugyanis az, üzemi-e a baleset, vagy nem. Erre a kérdésre a balesetbiztosító intézet igenel felelt. Kétségtelen az is, hogy a baleset a forgalomban történt. Az, hogy a sérült cselekvénye a fogalomra tartozott-e, vagy sem, egy forgalmi baleset megítélésének szempontjából teljesen közömbös. Mérvadó csak az lehet, hogy a baleset gőzmozdony útján történt. Ezért kellett a felebbezésnek helyt adni.

II.

A salzburgi balesetbiztosító intézet választott bíróságának 1913. évi szeptember hó 16-án. Cu. 232/13/11. sz. ítélete.

Ítélet: A választott bíróság a felebbezésnek helyt ad.

Indokolás: X. munkás 1912 június 24-én kincstári vadvízszabályozási munkánál balesetet szenvedett olyképpen, hogy heves zivatar közepette elbukott és lábát törte. A balesetbiztosító intézet az igényt nem állapította meg, mert álláspontja szerint a baleset a munkából hazamenet történt. A bíróság a baleset üzemi jellegét megállapítandónak találta. Az összes tanuk egybehangzó vallomásából konstatálható, hogy a baleset az üzem helyének közvetlen közelében történt. A munkások a munkát nem szüntették be, hanem félbeszakították és a vihar ellen kerestek védelmet, miközben a baleset történt. Ezen ténykedésük pedig az üzem keretei közé tartozik.

III.

A salzburgi balesetbiztosító intézet választott bíróságának 1913. évi szeptember hó 16-án. Cu. 256/13/11. sz. ítélete.

Ítélet: A bíróság a felebbezésnek helyt ad.

Indokolás: W. építővállalkozónál alkalmazott X. 1912 december 31-én balesetet szenvedett. Ugyanis, midőn ródlin K. községbe haladt, az út vaskerítésének nekiment. A balesetbiztosító intézet kártalanítási igényét elutasította azzal az indokolással, hogy a baleset nem biztosításra kötelezett üzemben történt, mert sérült a vállalat kereskedelmi részében munkálkodott és csak üzemi alkalmazottak esnek biztosítási kötelezettség alá. A bíróság ezt az álláspontot nem tette magáévá. Megállapította ugyanis hogy X. nemcsak kereskedelmi munkát végzett, hanem mindenféle egyéb munkát is, így béreket fizetett, beszerzéseket eszközölt; igénylő tehát üzemi alkalmazott, kereskedelmi rész és üzem között éppen a vállalat kis kiterjedésénél fogva különbséget tenni nem lehet, a balesetet tehát üzeminek kellett tekinteni. Igénylő azon előadása, hogy munkásokat kifizetni ment, tekintettel, hogy a hónap utolsó napjában történt a baleset, valószínű és így megállapítható, hogy munkaadója megbízásának tett eleget akkor, midőn az akkori fagyos időben szokásos közlekedési eszközt, a ródlit vette igénybe a munkabér kifizetése eszközlését célzó útján.

HIRDETÉSEK.

**A GLOGOWSKI ÉS TÁRSA
CÉG „KARTOTHEK” OSZTÁLYA**

(Budapest VI., Andrásy-út 12.),

mint a Kerületi Munkásbiztosító Pénztárak, valamint az Országos Munkás-
betegsegélyző- és Balesetbiztosító Pénztár szállítója, felhívja az összes
Kerületi, Vállalati és Magánpénztárak, nemkülönb *Egyesületek és Testü-*
letek figyelmét, az egyéni törzslapok, tagok és egyéb nyilvántartások kezelé-
sére **kitűnően** bevált „KARTOTHEK”-rendszerére. Bővebb felvilágosí-
tásokka! szívesen szolgálunk, sőt „KARTOTHEK”-rendszerünket az érdek-
lődőknek helyszínen **vételkötelezettség nélkül** bemutatjuk.

Aki igazán **SZALÁMIT** akar venni,
jó és izletes az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hírnévnek örvendő magyar
szalámi a legtisztább kezelés mellett első
rendű sertéshusból készül. Csak az a va-
lódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólom-
pecséttel van el- látható, a mire
látva, melyen a úgy a rudakban,
gyár védjegye mint a felvágott
állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk.

Herz Ármin Flai szalámigyár, Budapest.

**KOVALD
FEST, TISZTIT.**

**GYÁR és FÜZLET: VII. SZÖVETSÉG-U. 95-97.
BUDAPEST.**

Gyűjtőtelepek a székesfőváros minden részén. || Képviseletek a vidék legtöbb városában.

TELEFON 58-45 és 128-13.

☐☐☐ KÖRUTI FÜRDŐ ☐☐☐

Budapesten, VII., Erzsébet-körut 51. sz.

A főváros gócpontjában.

TISZTASÁGI- ÉS GYÓGYFÜRDŐ TELJESEN FELSZERELVE.

GŐZFÜRDŐ,
KÁD ÉS
HULLAMUSZODA

OSZTÁLYAI:

VÍZGYÓGYINTÉZET,
FANGÓ
SZÉNSAVAS ÉS

SÓS FÜRDŐK.

Mind a 7 osztály télen és nyáron egyaránt teljes üzemben. **Orvosi rendelés és felügyelet**

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK.

316.961/913. számhoz.

A KARÁCSONYI ÜNNEPEK ALKALMÁBÓL KÖZLEKEDŐ
KÜLÖN SZEMÉLYSZÁLLÍTÓ VONATOK.

A karácsonyi ünnepek alkalmából várható erősebb személyforgalom akadálytalan lebonyolítása, valamint az utazóközönség kényelme érdekében a rendes személyszállító vonatokon kívül az alább felsorolt vonalakon külön gyors-, személy-, vegyes- és személyszállító tehervonatok fognak közlekedni:

Budapest keleti p. u.-tól Nagykátáig. Folyó évi december hó 24-én külön személyvonat közlekedik I—III. oszt. kocsikkal. Indul Budapest keleti p. u.-ról d. u. 3 óra 25 p.-kor, érkezik Nagykátára d. u. 5 óra 17 p.-kor.

Budapest keleti p. u.-tól Szolnokig. Folyó évi december hó 22., 23. és 24-én két személyvonat közlekedik I—III. oszt. kocsikkal. Az egyik indul Budapest keleti p. u.-ról d. u. 5 óra 40 p.-kor, érkezik Szolnokra este 9 óra 5 p.-kor; a másik vonat indul Budapest keleti p.-ról este 7 óra 10 p.-kor, érkezik Szolnokra éjjel 10 óra 7 p.-kor.

Budapest keleti p. u.-tól Aradig. Folyó évi december hó 20., 21., 22., 23. és 24-én külön személyvonat közlekedik I—III. oszt. kocsikkal. Indul Budapest keleti p. u.-ról este 9 órakor, érkezik Aradra reggel 5 óra 34 p.-kor.

Budapest keleti p. u.-tól Nagyváradig. Folyó évi december hó 20., 21., 22., 23. és 24-én külön személyvonat közlekedik I—III. oszt. kocsikkal. Indul Budapest keleti p. u.-ról este 6 órakor, érkezik Nagyváradra éjjel 1 óra 52 p.-kor.

Szolnoktól Budapest keleti p. u.-ig. Folyó évi december hó 26-án külön személyvonat közlekedik I—III. oszt. kocsikkal. Indul Szolnokról d. u. 2 óra 55 p.-kor, érkezik Budapest keleti p. u.-ra este 6 órakor.

Aradtól Budapest keleti p. u.-ig. Két külön személyvonat közlekedik I—III. oszt. kocsikkal. Az egyik, mely folyó évi december hó 24., 26-án és 1914. évi január hó 2-án közlekedik, indul Aradról d. e. 11 óra 7 p.-kor és érkezik Budapest keleti p. u.-ra este 6 óra 45 p.-kor; a másik pedig, mely folyó évi december hó 26-án és 1914. évi január hó 1-én közlekedik, indul Aradról este 9 óra 10 p.-kor és érkezik Budapest keleti p. u.-ra reggel 5 óra 30 p.-kor.

Nagyváradtól Budapest keleti p. u.-ig. Folyó évi december hó 26-án és 1914. évi január hó 1-én külön személyvonat közlekedik I—III. oszt. kocsikkal. Indul Nagyváradról éjjel 10 óra 21 p.-kor, érkezik Budapest keleti p. u.-ra reggel 6 óra 40 p.-kor.

Újvidéktől Budapest keleti p. u.-ig. Folyó évi december hó 23., 24., 27., 28-án és 1914. évi január hó 2-án külön személyvonat közlekedik I—III. oszt. kocsikkal. Indul Újvidékről d. e. 10 órakor, érkezik Budapest keleti p. u.-ra este 6 óra 15 p.-kor.

Budapest nyugoti p. u.-tól Ceglédig. Két külön személyvonat közlekedik I—III. oszt. kocsikkal. Az egyik, mely folyó évi december hó 22., 23., 24., 26-án és 1914. évi január hó 1. és 2-án közlekedik, indul Budapest nyugoti p. u.-ról d. e. 11 óra 55 p.-kor és érkezik Ceglédre d. u. 2 óra 11 p.-kor; a másik pedig, mely folyó évi december hó 24-én közlekedik, indul Budapest nyugoti p. u.-ról d. u. 4 óra 20 p.-kor és érkezik Ceglédre este 6 óra 35 p.-kor.

Budapest nyugoti p. u.-tól Szegedig. Folyó évi december hó 24-én külön gyorsvonat közlekedik I. és II. oszt. kocsikkal. Indul Budapest nyugoti p. u.-ról d. u. 2 óra 50 p.-kor, érkezik Szegedre este 6 óra 30 p.-kor.

Budapest nyugoti p. u.-tól Temesvár-Józsefvárosig. Folyó évi december hó 20. és

23-án közlekedik külön gyorsvonat I. és II. és külön személyvonat I—III. oszt. kocsikkal. A gyorsvonat indul Budapest nyugoti p. u.-ról d. u. 2 óra 50 p.-kor, érkezik Temesvár-Józsefvárosra este 8 óra 41 p.-kor. A személyvonat pedig indul Budapest nyugoti p. u.-ról este 8 óra 30 p.-kor, érkezik Temesvár-Józsefvárosra reggel 5 óra 39 p.-kor.

Szegedről Budapest nyugoti p. u.-ig. Folyó évi december hó 27-én külön gyorsvonat I—II. oszt. kocsikkal és december hó 26. és 28-án külön személyvonat I—III. oszt. kocsikkal közlekedik. A gyorsvonat indul Szegedről d. e. 10 óra 10 p.-kor, érkezik Budapest nyugoti p. u.-ra d. u. 2 óra 5 p.-kor. A személyvonat pedig indul Szegedről éjjel 2 órakor, érkezik Budapest nyugoti p. u.-ra reggel 7 óra 25 p.-kor.

Pozsonytól Budapest nyugoti p. u.-ig. Folyó évi december hó 21., 24., 27-én és 1914. évi január hó 1-én külön személyszállító gyorsvonat közlekedik I—III. oszt. kocsikkal. Indul Pozsonyból éjjel 1 óra 18 p.-kor, érkezik Budapest nyugoti p. u.-ra reggel 7 óra 5 p.-kor.

Lipótvártól Pozsonyig. Folyó évi december hó 21., 26., 28-án és 1914. évi január hó 1-én külön személyvonat közlekedik I—III. oszt. kocsikkal. Indul Lipótvártól d. e. 11 óra 5 p.-kor, érkezik Pozsonyba d. u. 12 óra 49 p.-kor.

Nagyváradtól Püspökladányig. Folyó évi december hó 23-án külön vegyesvonat közlekedik II. és III. oszt. kocsikkal. Indul Nagyváradról este 8 óra 6 p.-kor, érkezik Püspökladányra éjjel 10 óra 47 p.-kor.

Püspökladánytól Nagyváradig. Folyó évi december hó 24-én külön vegyesvonat közlekedik II. és III. oszt. kocsikkal. Indul Püspökladányról éjjel 3 óra 51 p.-kor, érkezik Nagyváradra reggel 6 óra 14 p.-kor.

Debrecenről Püspökladányig. Folyó évi december hó 20., 23., 26. és 31-én külön személyvonat közlekedik I—III. oszt. kocsikkal. Indul Debrecenből éjjel 11 óra 12 p.-kor, érkezik Püspökladányra éjjel 12 óra 18 p.-kor.

Püspökladánytól Debrecenig. Folyó évi december hó 21., 24., 27-én és 1914. évi január hó 1-én külön személyvonat közlekedik I—III. oszt. kocsikkal. Indul Püspökladányról éjjel 1 óra 8 p.-kor, érkezik Debrecenbe éjjel 2 óra 1 p.-kor.

Szegedről Temesvár-Józsefvárosig. Folyó évi december hó 20. és 24-én külön személyvonat közlekedik I—III. oszt. kocsikkal. Indul Szegedről d. u. 1 órakor, érkezik Temesvár-Józsefvárosra d. u. 4 óra 24 p.-kor.

Hatvantól Miskolc személy p. u.-ig. Folyó évi december hó 23. és 24-én külön személyszállító tehervonat közlekedik II. és III. oszt. kocsikkal. Indul Hatvanból d. u. 4 óra 40 p.-kor, érkezik Miskolc személy p. u.-ra éjjel 10 óra 26 p.-kor.

Losoncól Zólyomig. Folyó évi december hó 23. és 24-én személyszállító tehervonat közlekedik II. és III. oszt. kocsikkal. Indul Losoncról d. u. 1 óra 10 p.-kor, érkezik Zólyomba d. u. 3 óra 27 p.-kor.

Feledről Fülekig. Folyó évi december hó 23. és 24-én személyszállító tehervonat közlekedik II. és III. oszt. kocsikkal. Indul Feledről éjjel 3 óra 4 p.-kor, érkezik Fülekre reggel 4 óra 40 p.-kor.

Sopron Gy. S. E. V.-tól Kőszegig. Folyó évi december hó 24-én külön személyvonat közlekedik III. oszt. kocsikkal. Indul Sopron Gy. S. E. V.-tól este 7 óra 50 p.-kor, érkezik Kőszegre éjjel 11 óra 27 p.-kor.

A felsorolt külön vonatok részletes menetrendjeiről a kiadott külön fali hirdetmény nyújt bővebb felvilágosítást.

ANDOR és FUTTAKY

Villamos világítási-, erőátviteli-, lift-,
telefon- és villámhárítóberendezések

CSILLÁRKÜLÖNLEGESSÉGEK
nagy raktára

Budapest VI., Király-utca 18.
Telefon 52-99.

TAURIL

MAGYAR MUNKÁS
MAGYAR MUNKÁJA

a legtökéletesebb TÖMITŐ LEMEZ

EXPORT AZ EGÉSZ VILÁGBA.
ÓVAKODJUNK UTÁNZATTÓL.

Tauril központi elárusítási iroda:
Budapest, VI., Gyár-utca 26. sz.

BUDAI MÁRIA-FORRÁS

természetes sulfatos ásványvíz.

Ivókúra hidegen vagy melegen.

INDIKÁLT: 1. Szív és véredények bajainál, arteriosclerosisnál, asthmánál és agyvértorlódásnál unicum és specifikum. 2. Gyomor-, bél-, máj- és epeutak bajainál. 3. Vese-, húgy- és ivarszervi bántalmaknál (húgycső, húgycsőtakar, veseövény, vese- és húgyhomok és vesemedencelob eseteiben). 4. Prostatabajoknál, méhbajoknál, köszvényél, (húgsavas diathesis, elhízásnál és cukroshúgyárnál. 5. Páratlan hatású gyermekhashajtó.
ELŐNYEI: 1. A vizeletet enyhén és biztosan fokozza, szabályozza és tisztítja (nátrium nitricum, magnesium sulfuricum és calciumchlorid tartalmánál fogva). 2. A bélműködést nagyobb tevékenységre serkenti. 3. Az étvágyat megfelelően elősegíti. 4. Kevés szén-savat tartalmaz.

Elszakíthatatlan

munkásöltöny

Orvosi boncköpeny
Orvosi rendelő kabát
Gyógyzerésköpeny
Vegyeszköpeny

GUTMANN J. és TSA

Budapest, Rákóczi-út 13.

Minta és árjegyzék ingyen és bérmentve.

Modern transmissiók

sajtolt acéllemezből

200%-kal erősebb

és
50%-kal könnyebb

mint az öntöttvas transmissiók.

Tartós, könnyű, olcsó, állandóan
raktáron

Kell Jenő Budapest
V., Kálmán-utca 15.

Dr. PAJOR- szanatorium és vízgyógyintézet

BUDAPEST,
VAS-UTCA 17. SZ.

A POSTYÉNI ISZAP
FŐRAKTÁRA.

HIRSCH és FRANK

Budapest-salgótarjáni gépgyár és
vasöntő részvénytársulat. BUDA-
PEST, VI., ARÉNA-ÚT 132. sz.

□ Külön osztály: TÉGLAGYÁRI GÉPEK. □
Gyárt: FALITÉGLA- S CSERÉPSAJTÓKAT,
TÉGLAGYÁRTÓ- ÉS ANYAGMEGMUNKÁLÓ-
GÉPEKET, legújabb és legjobban bevált □
szerkezetekben. □

Elvállalja anyagvizsgálatok kivitelét és
TELJES TÉGLAGYÁRI TELEPEK LÉTESÍTÉSÉT

Tervek és költségvetések díjtalanul. □ ELSŐRANGÚ REFERENCIÁK

Continental Pneumatik

legjobb gyártmány kerékpárok, hin-
tók és automobilonok kerekei részére.

ÖSTERREICHISCH-
AMERIKANISCHE
GUMMIFABR. A.-G.
WIEN, XIII., BREITENSEE.

Raktár Budapesten:
DÉRY GYULÁNÁL,
VI. ker., Révay-utca 6. szám.

„TUBERIN“

orvosilag legideálisabb és legolcsóbb guajacol készítménynek elismerve és javalva a légzőszervek összes bántalmainál. Gyermek is kellemes íze miatt szívesen veszik. — Tartalmaz: Kal. sulfo. guajac. Natr. Telluric. Cognac. Aqua Naphae, Syr. Coffeae.

1 üveg 180 gr. ára 2'50 kor. — Egyleteknek 1'60 kor.

Főraktár:

SZENT HERMINA GYÓGYSZERTÁR
BUDAPEST, VII. KERÜLET THOKOLY-UT 28. SZÁM.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

sebészeti-, mű-,
kötőszersz- és vil-
lanygép-gyártók. BUDAPEST, IV.
Kossuth Lajos-
utca 1. szám.
(Ferenciek bazára). Gyár ugyanott az udvarban.

A budapesti és számos vidéki kerületi munkásbiztosító pénztár és betegsegélyző egyletek szerződéses szállítói ajánlják saját készítményű sérvekötő, haskötő, orthopädia-gépeket; műlábak, műkezek, lábgepek, mellfűzők és összes egyéb betegápolási gyártmányait és orvosi műszereiket, valamint rendelő-intézeteknek szükséges vasbutor és egyéb berendezéseiket.

JUTÁNYOS GYÁRI ÁRAK!
Javításokat gyorsan és olcsón teljesítenek.
PÁRTOLJUK A MAGYAR IPART!

FANGÓ

GYÓGYINTÉZET

Budapest VII., Erzsébet-körút 51.
(Körúti fürdőben).

Battagliai vulkanikus radio-activ iszappal való részleges göngyölés. Csúsz, köszvény, idegzsábák, sebészeti utóbántalmak és izzadmányok (hasúri) eseteiben gyors és radikális eredmény.

Ajánlják orvosaink
legkiválóbbjai.

1909-ik évben 32.000 kezelés.

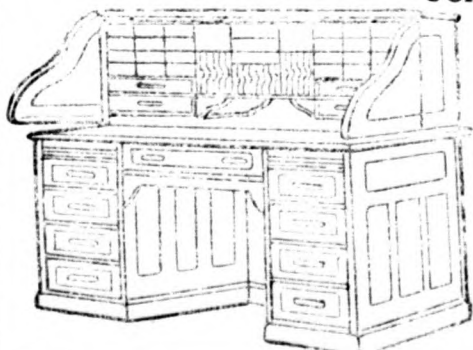
Munkásbiztosító pénztárak figyelmébe ajánlja az Országos Pénztár 1909. okt. 28-án megjelent 38.457. sz. körirata.

FANGÓ-ELADÁS. HÁZI KEZELÉS.

VEZETŐ ORVOS: VÁNDOR DEZSŐ DR

REDŐNYÖS

és lapos íróasztalok. Íratszekrények. Kártyanyilvántartás. Teljes intézeti berendezések.

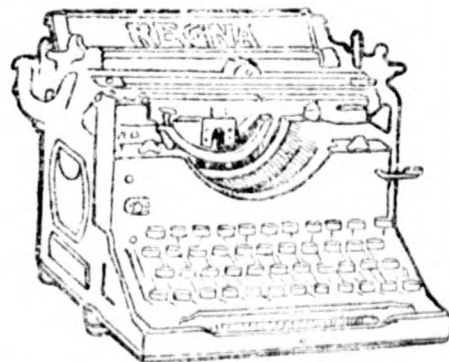

Elsőrendű minőség!
Szolid árak!

Hirsch és Társa
Budapest,
V., Alkotmány-utca 19.

„REGNA“

a jelenkor legtökéletesebb írógépe. Országszerte díjmentes bemutatás. — Pénz-, könyv- és okmány-szekrények.

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-
VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

TARTALOM:

CIKKEK:

SZTERÉNYI JÓZSEF: Szociálpolitikai konzervativizmus	953
Dr. FARKAS GEIZA: A jobbágyok költözködési szabadsága	959
ÁGOSTON PÉTER: A kollektivszerződés és a törvényhozás	962
Az Országos Pénztár 1912. évi jelentése	967
A dániai új ipartörvény	976

SZEMLE:

Munkásbiztosítás	967
Az Országos Pénztár közgyűlése. — A Nemzetközi Munkásbiztosítás Magyarországi Egyesülete. — A munkásbiztosítás reformja. — Az Országos Pénztár 1913. évi költségelőirányzata. — Az Országos Pénztár székháza. — A gyulai pénztár székháza. — Baleseti sérültek járadékelőlegei. — Kórházi ápolási költség. — Az osztrák szociális biztosítási javaslat. — Orvosok és betegsegélyző pénztárak megegyezése. — Betegsegélyző pénztárak a lakásfelügyelet szolgálatában. — Furcsa statisztikai adatok. — A házi cselédek betegség esetére való biztosítása. — A természetben nyújtandó orvosi kezelés helyett adandó felemelt táppénz engedélyezése. — A felosztott betegsegélyzési pénztárak alkalmazottai. — Túlsegélyezés a stuttgarti pénztáraknál. — Belgiumban szociális biztosítási hivatal. — A svéd nyugdíjbiztosító törvény.	
Munkásvédelem. Munkaviszony	976
Szakszervezeti kongresszus a munkanélküliség ügyében. — A Törvényes Munkásvédelem Magyarországi Egyesületének közgyűlése. — A szociális reformok érdekében alakult németországi egyesület. — Elégedetlenség a berni munkásvédelmi tárgyalások eredményével. — A vásárlók köteleességei. — Az üzletekben alkalmazott nők és gyermekek védelme. — Az épületeken dolgozó vas- és fémmunkások. — A szanfranciskói kiállítás és az olasz munkások védelme. — A baleseti sérült nők. — A színészek szolgálati viszonya.	
JOGGYAKORLAT	981
Betegsegélyezés. — Balesetbiztosítás.	

Melléklet: „Orvosszakértői Szemle“ (előfizetőknek ingyen).

Tartalom: Dr. F. V. Az orvosszakértő szerepe a Munkásbiztosításban. — Dr. Mohr Mihály: Az orvosszakértő szerepe a szemsérülések megítélésénél. — Dr. Kiss Gyula: Az urologus, mint orvosszakértő. — Dr. Ferenczi Sándor: Az ideg orvos, mint szakértő. — Dr. Rothmann Elemér: Az orvosszakértő szerepe sebészeti esetek megítélésénél. — Dr. Rotter Henrik: A pénztári orvos szakértői működése a nőgyógyászatban. — Dr. Neubauer Adolf: A fül orvos szakértői működése baleseti sérülteknél. — Lap szemle. — Könyvismertetés. — Orvosi vélemények.

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20 korona.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Falk Miksa-utca 5. sz.
Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911.
Telefon: 93—99.

Császárfürdő Budapestén.

Nyári és téli gyógyhely az Irgalmasrend kezelése alatt. Kénes hévvizű radio-aktiv gyógyforrásai páratlanok. Ezek a források bőségesen táplálják vizükkel az intézet valamennyi fürdőjét, u. m.: a gőzfürdőt és népgőzfürdőt, az egyes és közös külön női és férfi-iszapfürdőket (iszap-borogatások), márványkád-, porcellán- és kőfürdőket, valamint török- és horganykád-fürdőket, továbbá a hőlég-, szénsavas és villamosfürdőket. Ezekből a dús gyógyforrásokból kapja vizet a kontinensen egyedül álló női és a férfi-uszoda is.

A Császárfürdő kiváló gyógyító ereje nemcsak csúzos bántalmak és idegbajok ellen, hanem sok más betegségnél is általánosan elismert. Ivókurája kitűnő gyógyhatású hurutos légzőszerveknél és altesti pangásoknál.

Lakószobái kényelmesek; berendezésük a különböző igényekhez van szabva. Jutányos árak. Minden tekintetben szoliditás. Gyógy- és zenedíj nincsen. Prospektust ingyen és bérmentve küld *az igazgatóság.*

Kapható minden jobb bőr-, cipő- és divatárú-kereskedésben

Kapható minden jobb bőr-, cipő- és divatárú-kereskedésben.

AEROLITH

KIS J. JENŐ

okl. mérnök szabadalma

Az „AEROLITH”

a modern építkezésnek építőköve, mellyel nemcsak gyorsan és olcsón, de az egészségügyi követelményeknek legmegfelelőbben lehet építeni.

Az „AEROLITH”-

falak szárazak, szellőztethetők és kívül-belül bármely módon még kiégetéssel is desinficiálhatók.

Az „AEROLITH”

ezért kiválóan alkalmas kórházak, iskolák, munkáslakások, műhelyek stb. építésére.

Bővebb felvilágosítással készségesen szolgál

KIS J. JENŐ

okl. mérnök, építési vállalkozó, szab. Aerolith-, cementárú- és terracit-gyáros

Budapest, V., Pozsonyi-út 1.

Kábelgyár R.-T. Pozsony

*****Szigetelőcsőgyár: Fekete és fémpáncélos szigetelőcsövek. Szerelési tartozékok és szerszámok. Kábelgyár: Mindennemű szigetelt vezeték alacsony és magas feszültségre. Páncélos ólomkábelek. Gummigyár: Elektrotechnikai gummyanyag. Gummongyár: Hő- és tűzálló szigetelő-anyagok keménygummi pótlására. Gummon-, fixit-, pulvolitból készült és bármely alakban sajtolt szigetelő-tárgyak fémrészekkel és azok nélkül. Érdeklődőknek szívesen küldjük árjegyzékeinket.

Budapesti iroda: V. kerület, Rudolf-tér 5. sz.